

Centrālā statistikas pārvalde

2025

25-000-000

Informatīvais apskats

Ceļā uz pieaugušo dzīvi: Latvijas jaunieši 18–29

Latvijā 90. gados strauji pieauga emigrācija un samazinājās dzimstība, kā rezultātā, līdzīgi kā citās Eiropas valstīs, palielinās demogrāfiskās slodzes līmenis, un aizvien aktuālāka kļūst jauniešu veiksmīga iesaistīšanās darba tirgū. 2024. gadā Saeimā sākts darbs pie likumprojekta, kas paredz pilnveidot Jaunatnes likuma tiesību normas par jaunatnes politiku un darbu ar jaunatni¹. Lai arī Jaunatnes likums nosaka, ka jaunieši ir vecumā no 13 līdz 25 gadiem, jau šobrīd Latvijā jauniešu organizācijas arvien vairāk veic darbu ar jauniešiem, kuri ir vecāki par 25 gadiem. Tāpat Jaunatnes politikas valsts programma 2021.–2027. gadam paredz atbalstu jauniešiem līdz 30 gadu vecumam, atzīstot nepieciešamību pēc ilgstošāka atbalsta perioda. Savukārt 13 no 36 jeb 36 % no Eiropas Savienības (ES) un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībvalstīm ir noteikts augšējais vecuma sliekšnis jauniešiem 30 gadi vai augstāks. OECD un Pasaules Bankas dati liecina, ka jaunieši arvien ilgāk paliek izglītības sistēmā un bieži uzsāk patstāvīgu dzīvi tikai pēc 25 gadu vecuma.

Šajā informatīvajā apskatā pētīts, kā šobrīd dzīvo Latvijā vismazāk pārstāvētā iedzīvotāju vecuma grupa – jaunieši –, un tā mērķis ir raksturot jauniešu vecumā 18–29 gadi demogrāfisko situāciju Latvijā, izglītības aktivitātes, nodarbošanos, veselības stāvokli un veselību ietekmējošos paradumus, sabiedrībā nevēlamās parādības un citus svarīgus aspektus. Terminu skaidrojumi pieejami publikācijas beigās, dati un metadati ir pieejami oficiālās statistikas portālā stat.gov.lv.

Dati rāda, ka 11,2 % no visiem Latvijas iedzīvotājiem ir jaunieši. Lielākā daļa jauniešu (42,1 %) 18–29 gadu vecumā ir nodarbināti, 27,4 % mācās (30,3 % sievietes un 24,6 % vīrieši). Vīrieši biežāk izvēlas strādāt un neturpināt mācības (attiecīgi 45,2 % un 38,8 %), kā arī apvienot darbu ar mācībām (17,0 % un 16,3 %). Nemācās un nestrādā 12,7 % vīriešu un 14,4 % sieviešu.

1. DEMOGRĀFIJA

2025. gada sākumā Latvijā dzīvoja 208 240 jaunieši vecumā 18–29 gadi, kas ir 2,2 reizes mazāk nekā 1991. gadā, kad Latvijā bija 466 859 jaunieši.

No 2002. līdz 2007. gadam bija neliels jauniešu skaita pieaugums, jo šajā laika periodā pilngadību sasniedza bērni, kas dzimuši 80. gadu "dzimstības buma" laikā. Sākot ar 2008. gadu, vērojams jauniešu skaita samazinājums. Apmēram 5 gadus (no 2013. līdz 2017. gadam) Latvijas jauniešu skaits vecuma grupā 18–29 gadi samazinājās vidēji par 5 % gadā, kas veidoja aptuveni 16 tūkstošus personu katru gadu. Vislielākais jauniešu skaita samazinājums bija vērojams 2015. un 2016. gadā, ko izraisīja 90. gadu beigu "dzimstības bedre". 2024. gada laikā jauniešu skaits saruka par 0,8 %, kas ir mazākais rādītājs kopš 2008. gada, un to izraisīja neliels dzimstības pieaugums 2005.–2007. gadā.

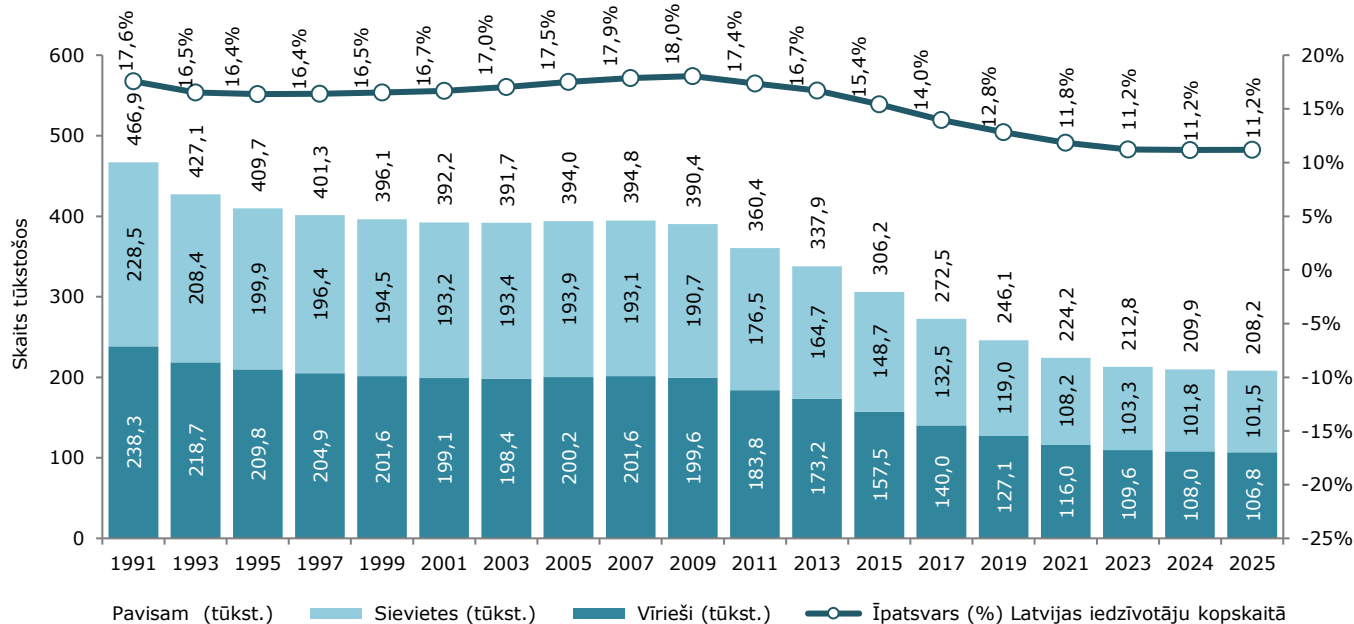
¹ Nav vispārējas vienprātības par to, kas ir "jaunatne". Jaunatne ir sociāli konstruēta un attiecas uz sarežģītu pārejas periodu uz autonomiju, no bērnības līdz pilngadībai. Jauniešu definīcijas dažādās valstīs atšķiras. Latvijā Jaunatnes likums nosaka personas vecumā no 13 līdz 25 gadiem, bet ir iniciatīvas šo vecuma grupu palielināt līdz 30 gadiem. ES līmenī statistikas vajadzībām jauniešiem bieži tiek izvēlēts vecuma diapazons no 15 līdz 29 gadiem. Datu krājumā "Bērni Latvijā, 2025" apkopota statistiskā informācija par bērnu (0–17 gadi) dzimstību, mirstību, vecumsastāvu, veselības stāvokli, izglītšanu, sociālo aizsardzību, materiālās nenodrošinātības un nabadzības risku ģimenēs ar bērniem, nepilngadīgo ekonomisko aktivitāti, informācijas tehnoloģiju lietošanu, vardarbību pret bērniem un bērniem konfliktā ar likumu.

Īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā

Jauniešu skaits Latvijā samazinās straujāk nekā iedzīvotāju kopskaits, tāpēc būtiski samazinājies jauniešu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā – ja 2010. gada sākumā jaunieši veidoja 17,4 % no Latvijas iedzīvotājiem, tad 2025. gada sākumā vairs tikai 11,2 %.

2025. gada sākumā no visiem iedzīvotājiem Latvijā 46,4 % ir vīrieši, 53,6 % – sievietes. Savukārt jauniešu vecuma grupā šī proporcija ir ar nelielu vīriešu pārsvaru (51,3 % – vīrieši, 48,7 % – sievietes), jo dzimst vairāk zēnu, bet sievietes dzīvo ilgāk. Un šis jauniešu vīriešu pārsvars šajā vecuma grupā ir nemainīgs, analizējot datus pēdējo gadu laikā.

**Jauniešu (18–29 gadi) skaits un to īpatsvars Latvijas iedzīvotāju kopskaitā
1991.–2025. gada sākumā**

Oficiālās statistikas portāls [IRD041 un IRD081].

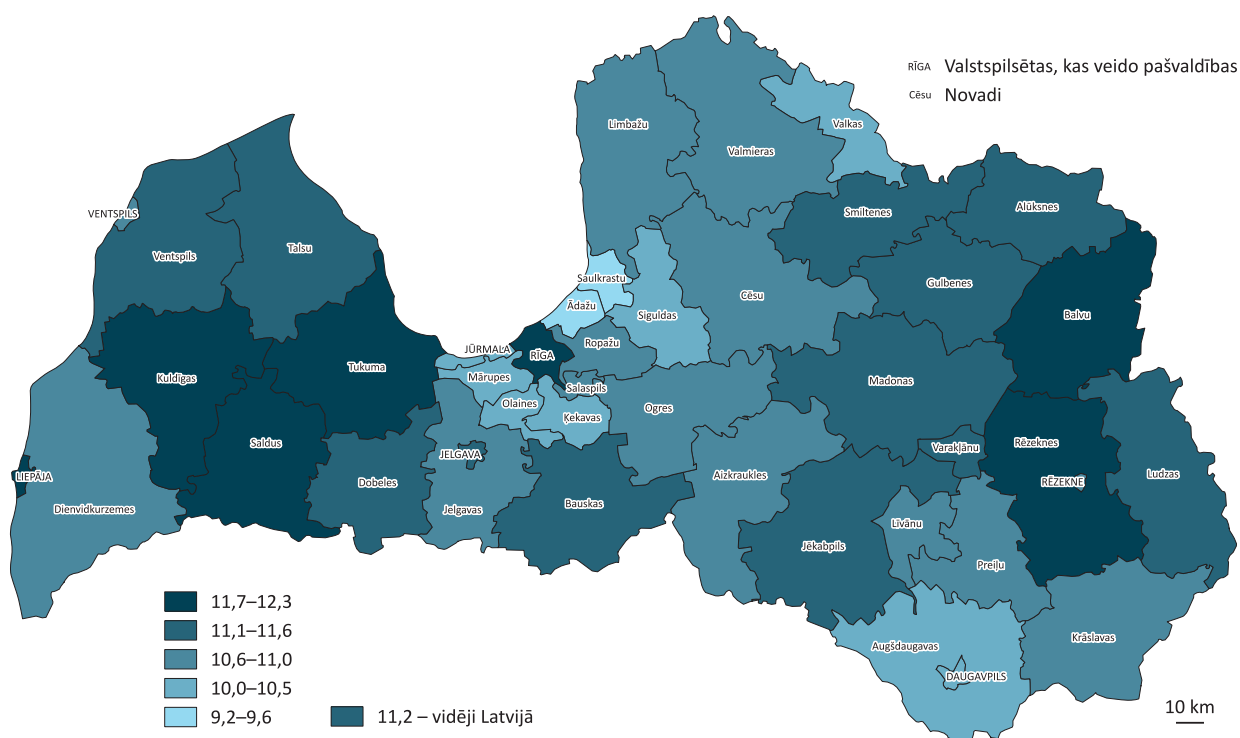
Salīdzinot ES valstis, vislielākais jauniešu īpatsvars 2024. gada sākumā bija Maltā (16,3 %), Dānijā, Luksemburgā un Nīderlandē (katrā pa 15,5 %). Vidēji ES bija 13,1 % jauniešu no iedzīvotāju kopskaita. Latvija (11,2 %) bija pirmspēdējā vietā, apsteidzot vien Bulgāriju (10,4 %). Igaunijā jauniešu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā bija 12,0 %, Lietuvā – 12,1 %.

**Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvars no iedzīvotāju kopskaita ES valstīs 2024. gada sākumā
(procentos)**

Eurostat dati [demo_pjan] un CSP aprēķins, 28.07.2025.

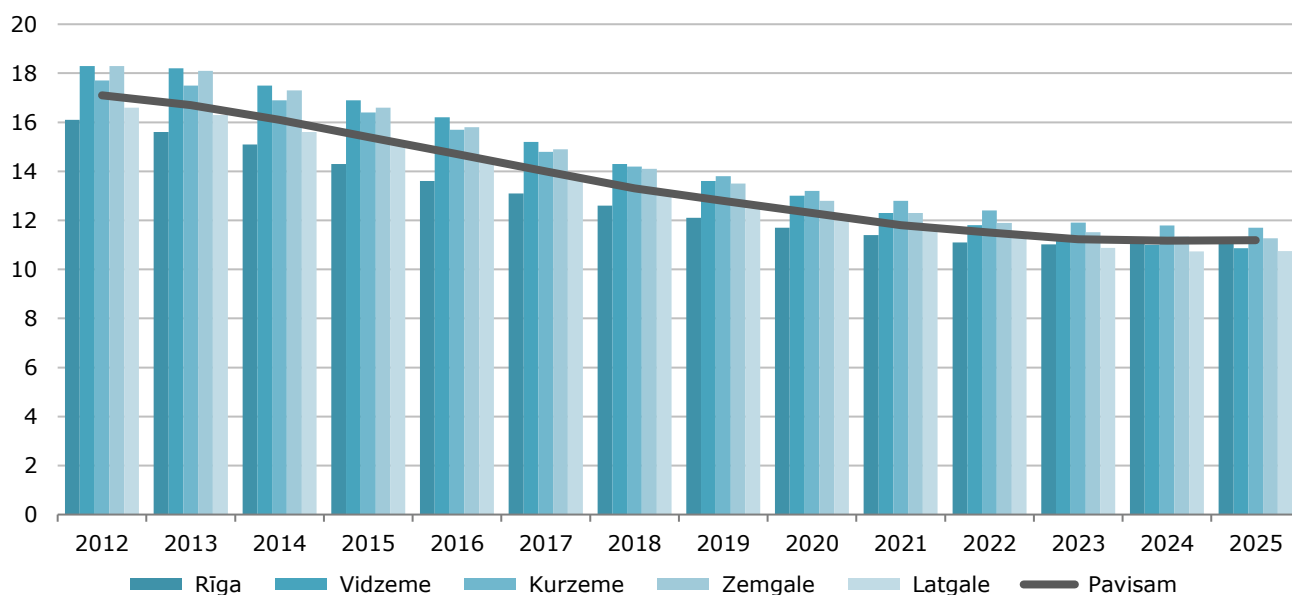
**Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā valstspilsētās un novados
2025. gada sākumā
(procentos)**

Oficiālās statistikas portāls [IRD041].

Atšķirīgs ir jauniešu īpatsvars reģionālā griezumā – Kurzemes un Zemgales statistiskajos reģionos jauniešu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā bija nedaudz lielāks nekā Latvijā vidēji (attiecīgi – 11,7 % un 11,3 %), kamēr Latgales, Vidzemes un Rīgas reģionā tas bija nedaudz mazāks nekā Latvijā vidēji (attiecīgi – 10,7 %, 10,9 % un 11,2 %). Valstspilsētu iedzīvotāju kopskaitā vislielākais jauniešu īpatsvars bija Liepājā (12,3 %), bet vismazākais – Daugavpilī (10,2 %). Pārējās valstspilsētās tas svārstījās no 11,4 % Jelgavā un Jēkabpilī līdz 10,5 % Jūrmalā un Ogrē. Novados visvairāk jauniešu vecuma grupā 18–29 gadi šī gada sākumā bija Kurzemes reģionā – Saldus un Kuldīgas novados (attiecīgi 12,1 % un 12,0 %), kamēr viszemākais Rīgas reģiona Ādažu un Saulkrastu novados (attiecīgi 9,2 % un 9,6 %).

**Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvara izmaiņas reģionos
(procentos)**

Oficiālās statistikas portāls [IRD041].

Pilsonība un etniskais sastāvs

Analizējot jauniešus pēc pilsonības, dati rāda, ka Latvijas pilsoņu īpatsvars vecuma grupā no 18 līdz 29 gadiem ir krietni augstāks, nekā kopumā iedzīvotājiem – 95,6 % jauniešu 2025. gada sākumā bija Latvijas pilsoņi (starp visiem iedzīvotājiem Latvijas pilsoņi – 87,7 %). Arī tautību sadalījums jauniešiem atšķiras no visu iedzīvotāju sadalījuma. 70,5 % no jauniešiem bija latvieši, 18,9 % krievi un 9,1 % citu tautību pārstāvji (starp visiem iedzīvotājiem šis īpatsvars attiecīgi ir 63,5 %, 23,3 % un 13,2 %).

Iedzīvotāju etniskais sastāvs un valstiskā piederība 2025. gada sākumā
(procentos)

	Etniskais sastāvs				Valstiskā piederība			
	latvieši	krievi	baltkrievi	ukraiņi	citu tautību pārstāvji	Latvijas pilsoņi	Latvijas nepilsoņi	citu valstu piederīgie
Visi iedzīvotāji	63,5	23,3	2,9	2,8	7,5	87,7	8,9	3,4
Jaunieši 18–29 gadu vecumā	70,5	18,9	1,1	1,8	7,7	95,6	1,6	2,9

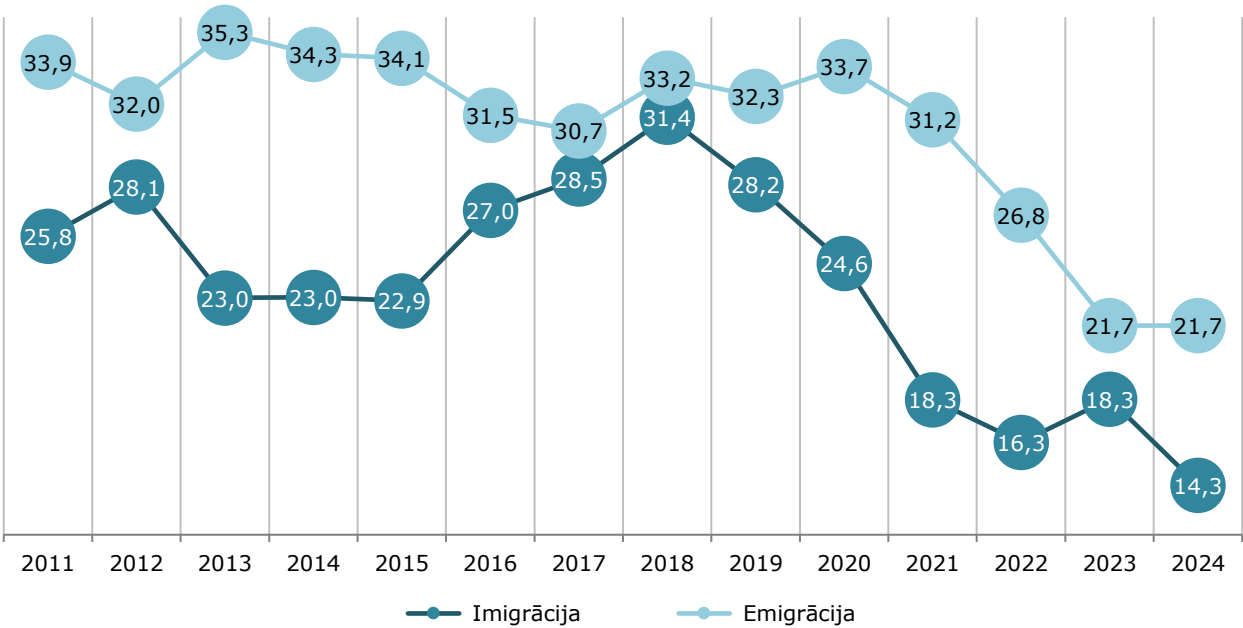
📖 Oficiālās statistikas portāls [IRE040].

Migrācija

Pēdējo desmit gadu laikā jauniešu īpatsvars vecuma grupā 18–29 gadi emigrantu kopskaitā variēja no 34,1 % 2015. gadā līdz 21,7 % 2024. gadā. 2024. gadā emigrēja 18,9 tūkst. iedzīvotāju, no tiem 4,1 tūkst. jeb 21,7 % bija jaunieši 18–29 gadu vecumā. Gandrīz puse no viņiem (45,9 % jeb 1,9 tūkst.) bija Latvijas valstspiederīgie (pilsoņi un nepilsoņi), ceturtdaļa (1,1 tūkstotis jeb 25,8 %) aizbraucēju bija Ukrainas valstspiederīgie jaunieši ar Latvijas pagaidu aizsardzības statusu, 329 jaunieši jeb 8,0 % aizbraucēju bija Indijas pilsoņi, kas veidoja 72,8 % no visiem Indijas pilsoņu emigrantiem. Latvijā ieradās 14,7 tūkst., no kuriem 2,1 tūkst. jeb 14,3 % bija jaunieši vecumā 18–29 gadi. No imigrējušiem jauniešiem 1,0 tūkst. jeb 49,1 % bija Latvijas valstspiederīgie, Indijas pilsoņi šajā vecuma grupā bija 16,8 % jeb 345, savukārt 10,8 % jeb 226 bija jaunieši ar Latvijas pagaidu aizsardzības statusu.

Starp imigrējušajiem jauniešiem Latvijā pērn vairāk bija vīrieši, un viņu īpatsvars jauniešu (18–29 gadi) imigrantu kopskaitā bija 53,6 % (arī emigrantu kopskaitā vīriešu bija vairāk nekā sieviešu – 54,6 %).

Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvara izmaiņas starptautiskajā ilgtermiņa migrācijā
(procentos)

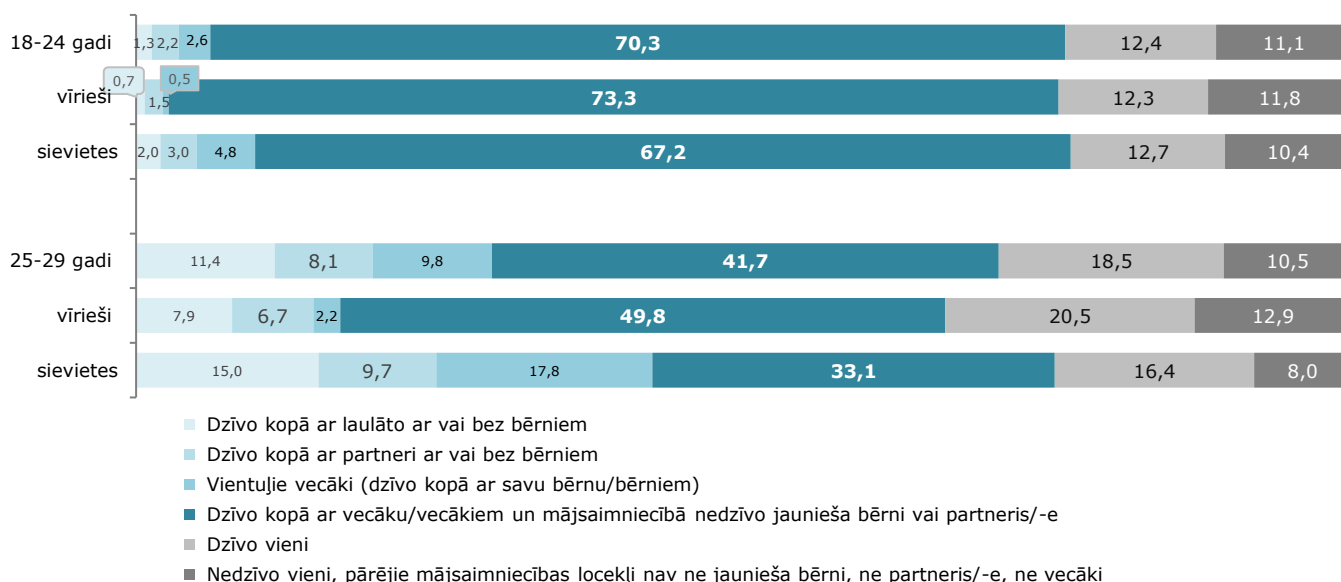

📖 CSP aprēķins.

Ģimenes stāvoklis un mājsaimniecības sastāvs

Jaunieši, sasniedzot pilngadību, nesteidzas pamest vecāku mājas. Vairāk tas ir raksturīgi tieši jauniem vīriešiem, jo 73,3 % no tiem 18–24 gadu vecumā un 49,8 % 25–29 gadu vecumā dzīvo vienā mājsaimniecībā ar savu vecāku/vecākiem (un mājsaimniecībā nedzīvo viņu partnere vai bērni). Sieviešu vidū nedaudz mazāk ir to, kas dzīvo ar vecākiem – 67,2 % 18–24 gadu vecumā (mazāk par 6,1 procentpunktu) un 33,1 % 25–29 gadu vecumā (mazāk par 16,7 procentpunktiem nekā attiecīgā vecuma vīriešu). Savu ģimeni nodibinājuši (ir laulātais vai partneris un/vai bērni) un dzīvo ar to kopā 6,2 % jauniešu 18–24 gadu vecumā un 29,3 % jauniešu 25–29 gadu vecumā.

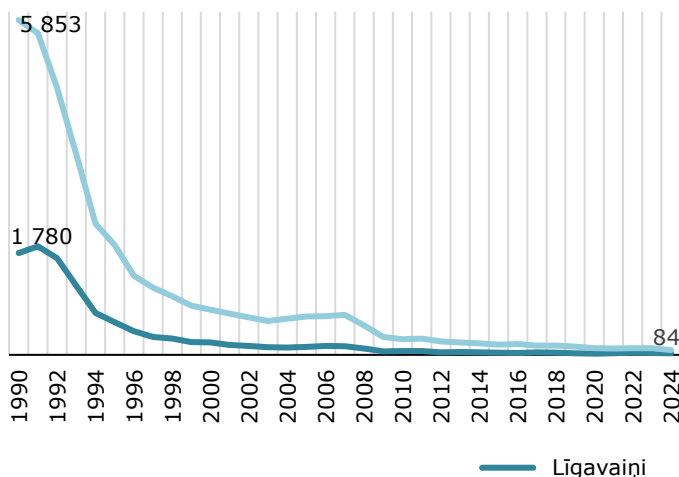
Jauniešu sadalījums pēc ģimenes un mājsaimniecības veida 2025. gadā
(procentos)

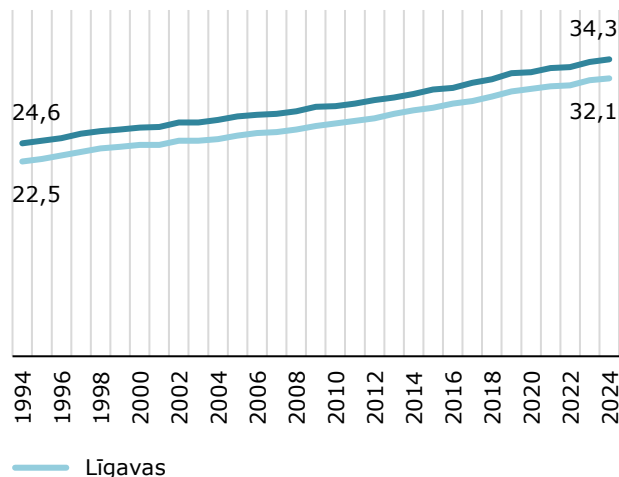
CSP aprēķins un oficiālās statistikas portāls [MVS021 un MVG031].

2025. gada sākumā 8,0 % vīriešu un 15,0 % sieviešu vecumā 18–29 gadi bija precējušies, 0,8 % vīriešu un 1,6 % sieviešu jau bija šķīrušies, bet lielākoties jaunieši šajā vecumā vēl nav reģistrējuši laulību – 91,0 % vīriešu un 82,9 % sieviešu oficiāli nav precējušies. Ar katru gadu jauniešu vidū laulību skaits samazinās. No 2024. gadā noslēgtajām laulībām 21,7 % vīriešu un 31,3 % sieviešu bija vecumā līdz 29 gadiem (2000. gadā attiecīgi – 59,9 % un 67,5 %). Turpina samazināties laulību skaits jauniešiem vecumā līdz 19 gadiem: 2024. gadā apprecējās 26 vīrieši un 84 sievietes šajā vecuma grupā (2000. gadā attiecīgi – 211 vīrieši un 693 sievietes). Pirmo laulību noslēgušo vīriešu vidējais vecums bija 34,3 gadi, bet sieviešu vidējais vecums – 32,1 gads un, salīdzinot ar 2000. gadu, tas pieaudzis gandrīz par astoņiem gadiem (vīriešu par 7,9 un sieviešu – par 7,7 gadiem).

**Laulību skaits iedzīvotājiem
vecumā līdz 19 gadiem**

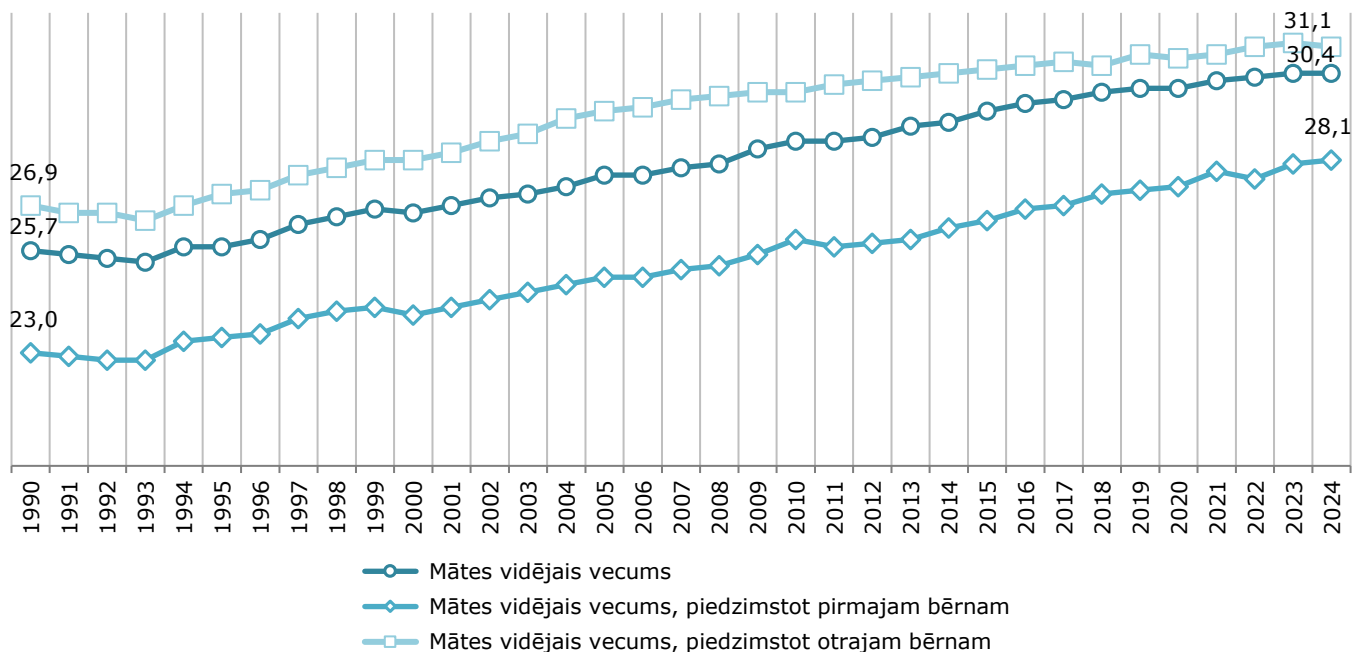
**Pirmo laulību noslēgšanas vidējais vecums
(gados)**

Oficiālās statistikas portāls [ILV040 un ILV061].

Lēmumu par ģimenes pieaugumu iedzīvotāji Latvijā pieņem arvien vēlāk. 80. gados, kad bija augstākā dzimstība, mātes vidējais vecums bija 26 gadi, bet pirmais bērns sievietēm piedzima vidēji 23 gados. 2024. gadā mātes vidējais vecums bija 30,4 gadi, bet pirmais bērns piedzima 28,1 gadā.

Mātes vidējais vecums
(gadi)

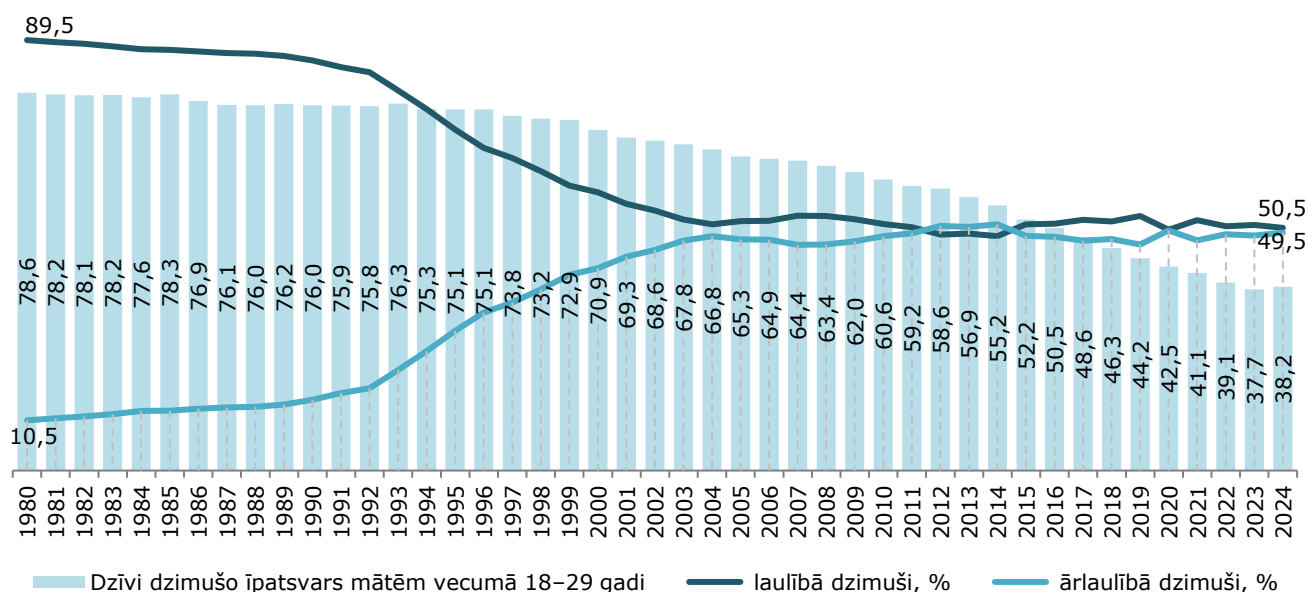

Oficiālās statistikas portāls [IDM050].

Dzimstības rādītāji jauniešiem samazinās. Šobrīd sievietēm vecumā 18–29 gadi dzimst mazāk nekā 40 % no visiem dzimušajiem, 80. gados tie bija vidēji 77 %.

Kopumā visvairāk bērni dzimst laulībā (virs 62 %). Taču starp jauniešiem laulībā dzimušo bērnu īpatsvars ir nedaudz zemāks, un puse piedzimst ārļaulībā (80. gados vien aptuveni 12 % dzima ārļaulībā).

Laulībā un ārļaulībā dzīvi dzimušie mātēm vecumā 18–29 gadi
(procentos no visiem dzīvi dzimušajiem)

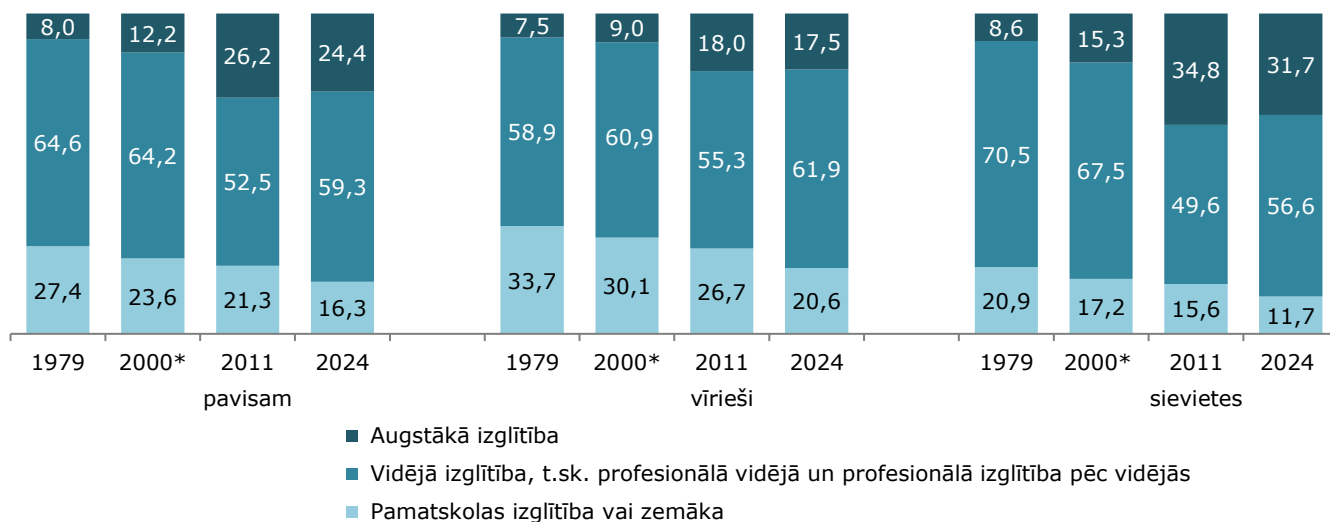
Oficiālās statistikas portāls [IDM010].

2. IZGLĪTĪBA

Iegūtais izglītības līmenis

Mūsdienu jaunieši ir vairāk iesaistīti izglītības iegūšanā, un augstāks sasniegtais izglītības līmenis ir aktuālāks līdz ar paaudžu maiņu. Ja 1979. gadā pamata izglītību vai zemāku bija ieguvuši 27,4 % jauniešu, tad 2024. gadā šis īpatsvars ir tikai 16,3 %, savukārt augstāko izglītību 1979. gadā bija ieguvuši 8 % jauniešu, bet 2024. gadā – 24,4 %.

Iedzīvotāju (20–29 gadi) izglītības līmenis pēc dzimuma 1979., 2000., 2011., 2024. gadā
(procentos)

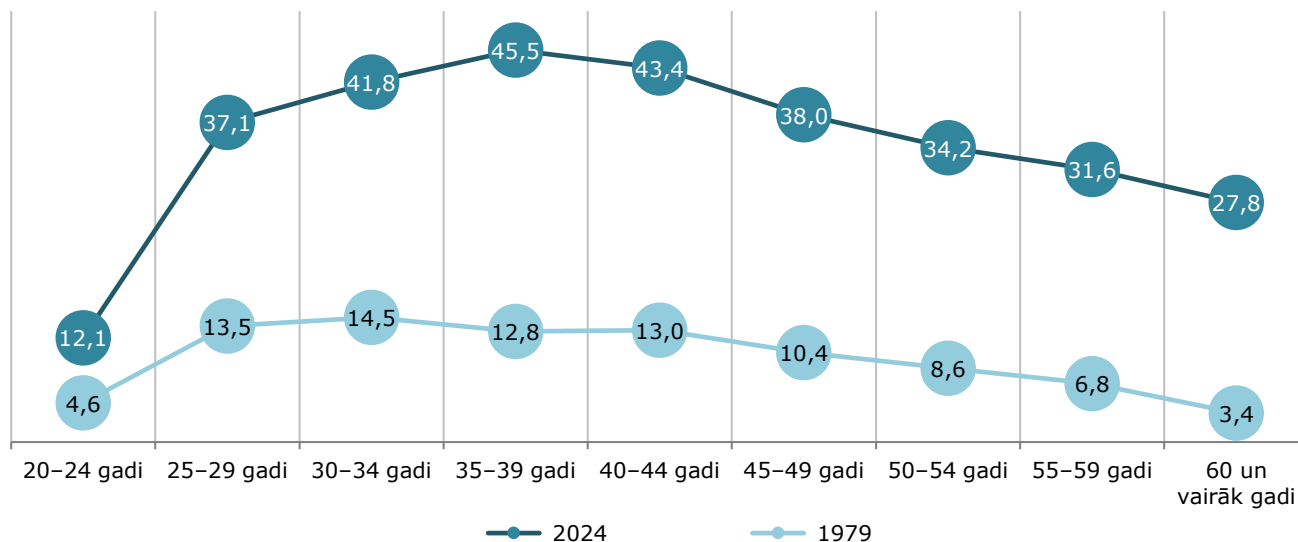
* Īpatsvars aprēķināts tikai par tiem, kuri sniedza atbildi par izglītību.

Oficiālās statistikas portāls [IZT010 un TSG11-12, Latvijas 2000. gada tautas skaitīšanas rezultāti, 1979. gada Vissavienības tautas skaitīšanas rezultāti Latvijas PSR].

Jauniešu ar augstāko izglītību vidū dominē bakalauri – kopumā 15,4 % no jauniešiem ieguvuši bakalaura grādu (11,5 % vīriešu un 19,5 % sieviešu). Maģistra grādu ieguvuši 4,8 % jauniešu, sieviešu vidū šis īpatsvars ir lielāks – 6,8 % no jauniešiem, bet vīriešu vidū mazāks – 3 %. Koledžas izglītību ieguvuši 4,1 % jauniešu (3 % vīriešu un 5,4 % sieviešu). Doktora grādu paguvuši iegūt 17 jaunieši un 22 jaunietes.

Salīdzinot ar 1979. gadu, jauniešu īpatsvars ar augstāko izglītību vidū ir trīs reizes lielāks: 2024. gadā 12,1 % vecuma grupā 20–24 gadi un 37,1 % – 25–29 gadi, savukārt 1979. gadā bija attiecīgi 4,6 % un 13,5 % augstāko izglītību ieguvušo starp jauniešiem šajās vecuma grupās.

Iedzīvotāji ar augstāko izglītību pa vecuma grupām 2024. un 1979. gadā
(procentos)

Oficiālās statistikas portāls [IZT010, 1979. gada Vissavienības tautas skaitīšanas rezultāti Latvijas PSR]

Jauniešu iesaistīšanās izglītībā

Pēc izglītības iestāžu datiem 2024. gada oktobrī Latvijā 40,3 % jauniešu vecumā 18–29 gadi bija kādas izglītības iestādes skolēni/ audzēkņi/ studenti: 7,6 % mācījās vispārizglītojošajās skolās, 6,6 % profesionālajās izglītības iestādēs un 26,1 % apguva augstāko izglītību koledžās un augstskolās. Sievietes šajā vecuma grupā veido 53,3 % no visiem izglītojamajiem, un viņu īpatsvars ir lielāks gan vispārējā izglītībā (54,0 %), gan augstākajā izglītībā (55,7 %). Savukārt vīrieši biežāk izvēlas profesionālo izglītību – viņu īpatsvars šajā jomā sasniedz 57,0 %. Salīdzinot ar 2014. gadu, vīriešu īpatsvars augstākajā izglītībā ir palielinājies par 3,3 procentpunktiem, bet sieviešu īpatsvars vispārējā izglītībā audzis par 3,9 procentpunktiem.

Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvars, kas mācās kādā izglītības iestādē 2014., 2021.–2024. gadā (procentos)

	2014	2021	2022	2023	2024
Pavisam (18-24)	48,0	58,7	55,7	56,6	57,7
Vispārizglītojošajās skolās	8,4	11,5	10,5	11,4	12,3
Profesionālajās izglītības iestādēs	9,7	11,5	11,0	10,6	10,8
Augstskolās un koledžās	29,9	35,7	34,2	34,6	34,6
Pavisam (25-29)	13,7	14,0	14,8	13,9	14,7
Vispārizglītojošajās skolās	1,1	0,8	0,6	0,6	0,7
Profesionālajās izglītības iestādēs	1,0	0,6	0,5	0,5	0,5
Augstskolās un koledžās	11,6	12,6	13,7	12,8	13,5

📄 Oficiālās statistikas portāls [IZG081, IZG131, IPA010 un IGA010].

2023. gadā Latvijā 32,1 % personu 24 gadu vecumā vēl mācījās kādā izglītības iestādē, un pēdējos gados šis īpatsvars tikai aug (2020. gadā – 30,4 %). Starp ES valstīm vidēji 29,4 % no jauniešiem 24 gadu vecumā turpināja izglītību. Visaugstākais rādītājs bija Dānijā (53,3 %), Somijā (49,0 %) un Grieķijā (42,2 %), bet viszemākais tas bija Maltā (14,6 %) un Luksemburgā (12,0 %). Igaunijā un Lietuvā jauniešu īpatsvars, kas turpināja mācības 24 gadu vecumā, bija būtiski mazāks nekā Latvijā – 25,4 % un 24,6 %.

2024. gadā Latvijā 7,9 % jauniešu 18–24 gadu vecumā nebija vidējās izglītības un viņi neturpināja to iegūt. "Latvija 2030" stratēģijas mērķis ir samazināt šo īpatsvaru līdz 5,0 % 2027. gadā. Vīrieši biežāk pārtrauc mācības nekā sievietes – 2024. gadā mācības pārtrauca 9,6 % vīriešu un 6,1 % sieviešu. Lauku teritorijās šī problēma ir izteiktāka nekā pilsētās – 2024. gadā lauku teritorijās mācības pārtrauca 14,5 % jauno vīriešu un 7,3 % sieviešu.

Augstākā izglītība ir nozīmīgs ieguldījums nākotnē – tā ne tikai paplašina cilvēka zināšanu un prasmju apjomu, bet arī ievērojami palielina iespējas sasniegt augstāku ienākumu līmeni un veidot veiksmīgu profesionālo karjeru. 2024. gadā 55,3 % jauniešu uzreiz pēc vidējās izglītības apguves uzsāka studijas augstākās izglītības iestādēs, 2,3 % vidusskolu beigušo izvēlējās turpināt apgūt profesionālo izglītību, bet 42,4 % mācības neturpināja. CSP rīcībā nav informācijas par jauniešiem, kas mācības turpina ārzemēs.

Studiju virziena izvēle

2024. akadēmiskajā gadā katrs trešais jauniešs studēja sociālo zinātņu, komerczinību un tiesību programmās (32,6 %), tām seko veselības aprūpes un sociālās labklājības (19,2 %) un inženierzinātņu, ražošanas un būvniecības studiju programmas (13,9 %). 70,6 % no jauniešiem vecumā no 18 līdz 24 studēja bakalaura līmeņa programmās, bet vecumgrupā no 25 līdz 29 gadiem 47,4 % studēja bakalaura līmeņa un 34,5 % – maģistra līmeņa programmās.

**Augstākās izglītības iestādēs studējošo (18–29 gadi) sadalījums pa izglītības tematiskajām grupām
2024. gadā**
(procentos)

	2024		
	Pavisam	vīrieši	sievietes
Sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības	32,6	29,5	35,0
Veselības aprūpe un sociālā labklājība	19,2	9,4	27,0
Inženierzinātnes, ražošana un būvniecība	13,9	22,9	6,7
Dabaszinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas	13,2	21,3	6,7
Humanitārās zinātnes un māksla	8,0	4,7	10,7
Pakalpojumi	6,9	8,8	5,4
Izglītība	4,0	1,2	6,3
Lauksaimniecība	2,2	2,2	2,2

 CSP aprēķins.

Pēdējo gadu laikā profesionālās izglītības audzēkņu studiju izvēlēs būtisku izmaiņu nav – galvenie virzieni ir inženierzinātnes, ražošana un būvniecība (35,0 % 2018. gadā un 34,6 % 2024. gadā), pakalpojumi (attiecīgi – 25,8 % un 21,1 %) un humanitārās zinātnes un māksla (attiecīgi – 15,0 % un 16,2 %). Profesionālajā izglītībā vērojams lielāks vīriešu īpatsvars – 57,1 % no visiem audzēkņiem ir vīrieši. Tehnisko programmu grupās vairāk nekā četras piektdaļas no visiem studentiem ir vīrieši – dabaszinātņu, matemātikas un informācijas tehnoloģiju programmās vīrieši veido 89,8 % no visiem studējošiem un inženierzinātnēs, ražošanā un būvniecībā – 84,1 %. Izteikts sieviešu īpatsvars ir veselības aprūpes un sociālās labklājības programmās (95,5 %), sociālajās zinātnēs, komerczinībās un tiesībās (79,4 %) un humanitārajās zinātnēs un mākslā (74,2 %).

**Profesionālo izglītības iestāžu audzēkņu (18–29 gadi) sadalījums pa izglītības tematiskajām grupām
2018. un 2024. gadā**
(procentos)

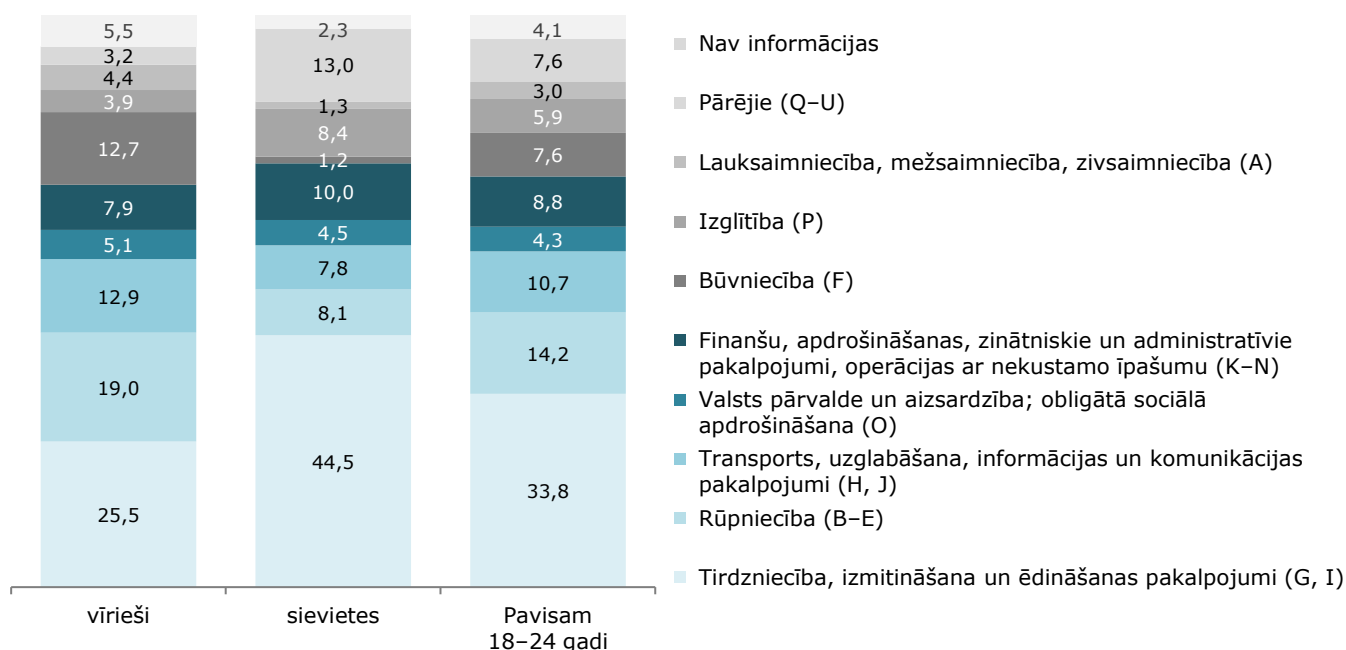
	2018	2024		
		Pavisam	vīrieši	sievietes
Inženierzinātnes, ražošana un būvniecība	35,0	34,6	51,0	12,8
Pakalpojumi	25,8	21,1	12,9	32,0
Humanitārās zinātnes un māksla	15,0	16,2	7,3	28,0
Dabaszinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas	12,0	12,4	19,5	2,9
Sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības	8,7	7,5	2,7	13,8
Lauksaimniecība	2,6	5,5	6,4	4,3
Veselības aprūpe un sociālā labklājība	0,9	2,7	0,2	6,1

 CSP aprēķins.

Profesionālo izglītības iestāžu beidzēju turpmākās gaitas

2023. gadā 56 % jauniešu 18–24 gadu vecumā pēc profesionālās izglītības iegūšanas bija nodarbināti (56,4 % vīriešu un 55,8 % sieviešu), savukārt 2,8 % vīriešu un 3,5 % sieviešu bija bezdarbnieka statusā. No ekonomiski neaktīvajiem absolventiem 30,5 % turpināja mācības kā skolēni vai studenti. Trešdaļa jauniešu 18–24 gadu vecumā pēc profesionālās izglītības iegūšanas strādā tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu jomā. Sieviešu vidū šis nozares pārliecinoši dominē, teju puse (44,5 %) bija nodarbinātas kādā no tām. Vīriešu vidū pieprasīta ir arī rūpniecības nozare, kurā bija nodarbināta teju piektdaļa (19 %).

Nodarbināto profesionālo izglītības iestāžu absolventu sadalījums pēc saimnieciskās darbības veida (NACE 2. red.) un dzimuma 2023. gada beigās
(procentos)

CSP aprēķins, izmantojot administratīvos datu avotus.

3. EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE UN DARBA SAMAKSA

Jauniešu nodarbinātība un augstie bezdarba rādītāji Latvijā joprojām ir aktuāla problēma. 2014. gadā Latvijā nestrādāja 41,6 % jauniešu, bet 2024. gadā nestrādāja 41,0 % jauniešu. Trīs no pieciem jauniešiem darbu neveica mācību dēļ.

Jauniešu nodarbinātība un darba nozares

2024. gadā nodarbinātības līmenis jauniešiem 18–29 vecuma grupā bija 59,0 %, kas ir audzis par 0,6 procentpunktiem, salīdzinot ar 2014. gadu, taču visaugstākais tas bija 2019. gadā, kad tas sasniedza pat 63,4 %. Nodarbināto jauno vīriešu īpatsvars bija par 8,4 procentpunktiem augstāks nekā sievietēm (attiecīgi – 54,2 % nodarbināto starp vīriešiem un 45,8 % – starp sievietēm). Latvijā 15–74 gadus vecu nodarbināto īpatsvars ir 64,0 %, kas ir par 5,0 procentpunktiem vairāk nekā jauniešiem.

15,0 % darbinieku 18–29 vecuma grupā izmanto iespēju strādāt attālināti; no tiem jaunie vīrieši – 55,3 %, bet sievietes – 44,7 %. Salīdzinot ar 2021. gadu, attālināti strādājošo īpatsvars ir samazinājies par 4,6 procentpunktiem.

Jaunieši (18–29 gadi) pēc ekonomiskās aktivitātes statusa

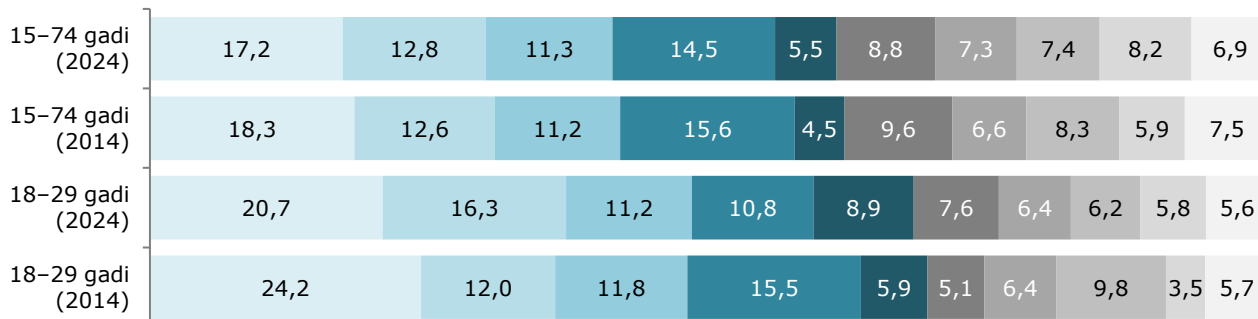
(procentos)

	2014			2024		
	Pavisam	vīrieši	sievietes	Pavisam	vīrieši	sievietes
Nodarbinātie	58,4	64,0	52,7	59,0	62,6	55,3
no tiem:						
mācās	11,2	10,4	12,0	16,7	17,0	16,3
nemācās	47,3	53,6	40,7	42,1	45,2	38,8
Nestrādājošie	41,6	36,0	47,3	41,0	37,4	44,7
no tiem:						
mācās	24,0	21,7	26,4	27,4	24,6	30,3
nemācās	17,5	14,3	20,9	13,5	12,7	14,4

CSP aprēķins.

2024. gadā visaugstākais nodarbinātības līmenis bija Rīgas reģionā (63,6 %) un Zemgales reģionā (60,4 %) dzīvojošajiem jauniešiem, bet viszemākais – Latgales reģionā (49,1 %). Tomēr, salīdzinot ar 2019. gadu, Latgales reģions ir vienīgais, kurā nodarbinātības līmenis starp jauniešiem ir audzis – par 1,4 procentpunktiem.

**Nodarbināto iedzīvotāju sadalījums pēc vecuma grupām un saimnieciskās darbības veida
(NACE 2. red.) 2014. un 2024. gadā
(procentos)**

- Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (G, I)
- Transports, uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi (H, J)
- Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie un administratīvie pakalpojumi, operācijas ar nekustamo īpašumu (K–N)
- Rūpniecība (B–E)
- Citi pakalpojumi (R–U)
- Izglītība (P)
- Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)
- Būvniecība (F)
- Veselība un sociālā aprūpe (Q)
- Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība (A)

📄 Oficiālās statistikas portāls [NBL040].

2024. gadā jaunieši visbiežāk bija nodarbināti tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu jomās – 20,7 % no visiem nodarbinātajiem jauniešiem, kas bija par 3,5 procentpunktiem vairāk nekā starp visiem nodarbinātajiem kopumā. Jauniešiem otra populārākā bija transporta, uzglabāšanas, informācijas un komunikācijas pakalpojumu joma. 2024. gadā tajā bija nodarbināti 16,3 % jauniešu.

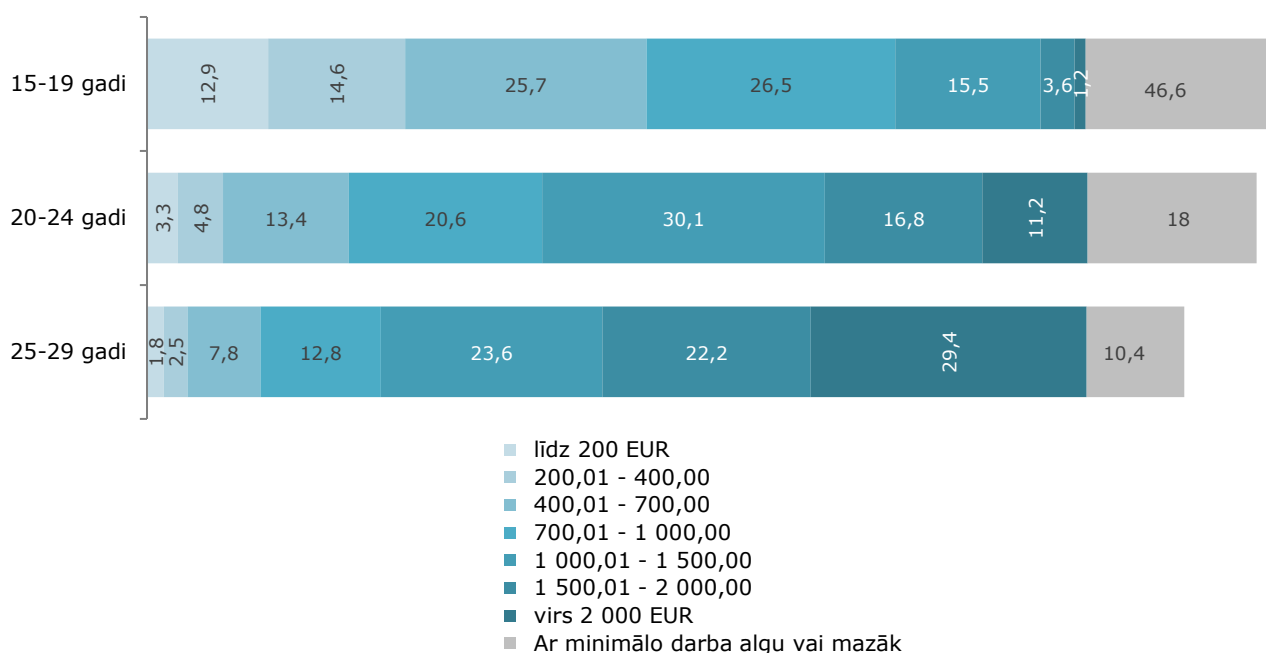
Darba samaksa

Latvijā 2024. gadā lielākā daļa jauniešu (53 %) vecumā līdz 20 gadiem saņēma algu līdz 700 eiro. Vecuma grupā no 20 līdz 24 gadiem šis rādītājs samazinās līdz 21 %, bet valstī vidējais rādītājs ir 17 %. Šāds zemāku algu īpatsvara pārsvars jauniešu vidū skaidrojams ne tikai ar zemākās kvalifikācijas darbiem jauniešiem bez darba pieredzes, bet arī ar nepilnu darba laiku mācību un citu apstākļu dēļ.

Līdz 1000 eiro algu (t.sk. par nepilnu darba laiku) saņem 80 % no jauniešiem vecumā līdz 20 gadiem, bet vecuma grupā no 20 līdz 24 gadiem – 42 %. Vecuma grupā no 25 līdz 29 gadiem šis rādītājs ir 25 %, kas ir mazāks nekā vidējais rādītājs – 35 %.

2024. gadā nepilnu darba laiku strādāja 12,4 tūkstoši jeb 10,3 % nodarbināto jauniešu vecumā 18–29 gadi (8,8 % strādājošo vīriešu un 12,0 % sieviešu). Tas ir vairāk nekā starp visiem nodarbinātajiem (8 %). Salīdzinot ar 2014. gadu, nepilna darba laika strādājošo īpatsvars nodarbināto jauniešu skaitā ir palielinājies par 3,3 procentpunktiem.

Darba ņēmēju skaita sadalījums pēc mēneša bruto darba ienākumiem 2024. gadā (procentos)

Oficiālās statistikas portāls [DSN030].

Jauniešu bezdarbs un ekonomiskā neaktivitāte

2024. gadā 14,7 tūkstoši jauniešu 18–29 gadu vecumā bija bezdarbnieki. Bezdarba līmenis jauniešiem šajā vecuma grupā bija 10,8 %, kas ir samazinājies par 3,5 procentpunktiem, salīdzinot ar 2014. gadu. Jauniešu bezdarbnieku dzimumu sadalījums ir gandrīz vienāds – 50,9 % jauno vīriešu un 49,1 % jauno sieviešu.

Starp reģioniem visaugstākais bezdarba līmenis ir jauniešiem Latgales reģionā (16,0 %), bet viszemākais – Rīgas un Kurzemes reģionā (abos reģionos 9,6 %). Savukārt 15–74 gadu vecumā viszemākais bezdarba līmenis bija Rīgas, Vidzemes un Kurzemes reģionos (visos reģionos 6,5 %). Taču līdzīgi kā ar nodarbinātību, Latgales reģionā bezdarba līmenis kopš 2019. gada ir samazinājies par 3,8 procentpunktiem. Pārējos reģionos bezdarba līmenis ir palielinājies – visvairāk (par 5,9 procentpunktiem) Vidzemes reģionā, bet vismazāk – Kurzemes reģionā (par 0,8 procentpunktiem).

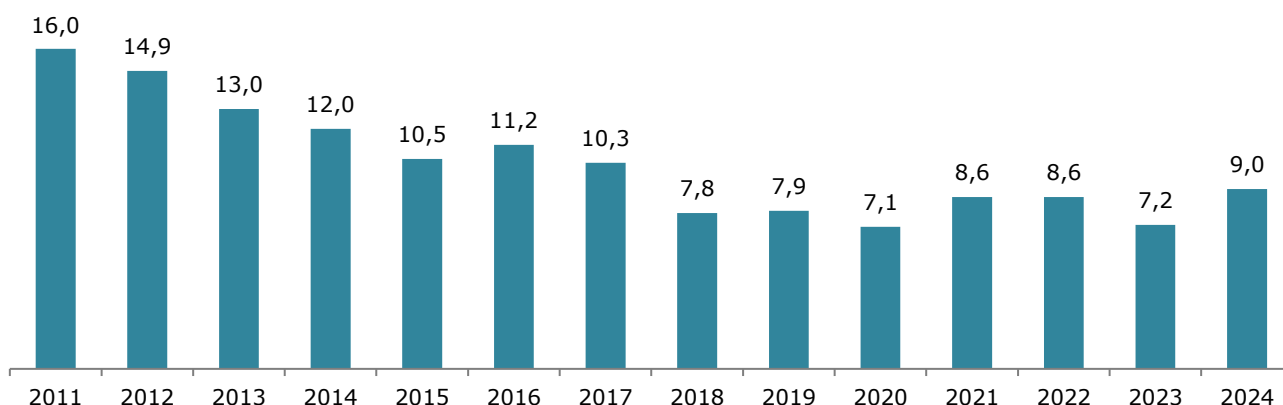
Jaunieši, kas nestrādā un nemācās¹ (**NEET jaunieši**)

2024. gadā 17,0 tūkstoši jeb 9,0 % Latvijas jauniešu 15–24 gadu vecumā nestrādāja un nemācījās (NEET). Nacionālā attīstības plāna 2027 rīcības virzienā "Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība" ir izvirzīts mērķis Nr. 164 samazināt jauniešu, kuri nav iesaistīti izglītībā vai darba tirgū, īpatsvaru līdz 7,0 % 2024. gadā un 6 % 2027. gadā. 2024. gadā mērķa vērtība netika sasniegta, jo šādu jauniešu īpatsvars bija 9,0 %, un, lai sasniegtu 2027. gada mērķi noteikto vērtību, rādītājs jāsamazina par 3,0 procentpunktiem.

Lai arī pēdējos gados šo jauniešu īpatsvars ir samazinājies, Covid-19 pandēmijas laikā (2021. gadā), līdz ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem vīrusa izplatības mazināšanai un bezdarba pieaugumu, to īpatsvars atkal nedaudz pieauga. NEET jauniešu (15–24 gadi) īpatsvars palielinājās no 7,1 % 2020. gadā līdz 8,6 % 2021. gadā. Kopš 2023. gada NEET jauniešu īpatsvars ir atkal palielinājies par 1,8 procentpunktiem – līdz 9,0 %.

¹ NEET jaunieši analizēti 15–24 gadu un 25–29 gadu vecuma grupās, kā tas pieņemts starptautiskajos salīdzinājumos, runājot par jauniešiem, kas nemācās un nestrādā.

Jauniešu (15–24 gadi), kuri nestrādā un nemācās, īpatsvars (procentos)

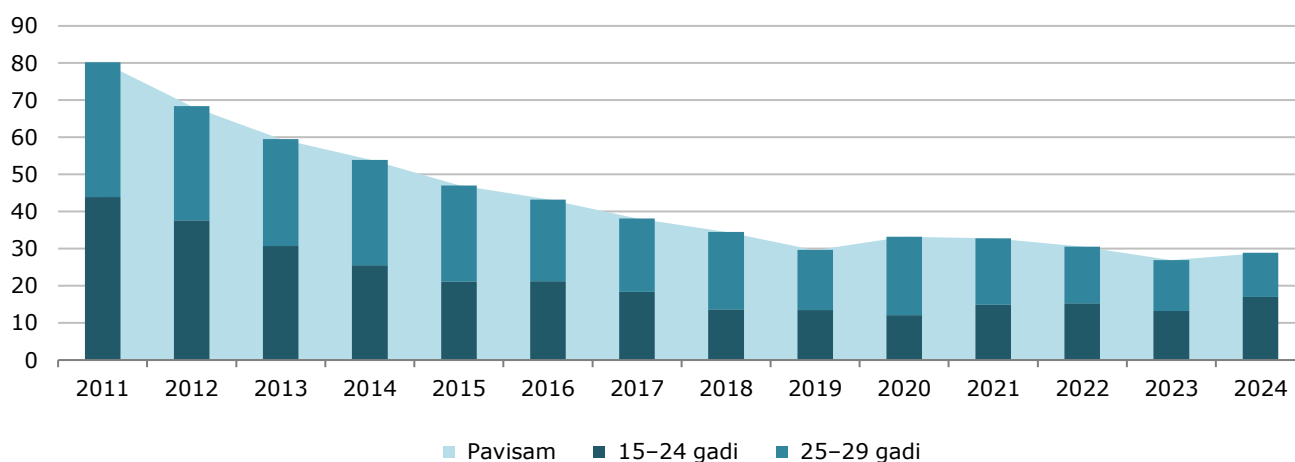

Oficiālās statistikas portāls [IZI041].

Pieaugot vecumam, vērojams arī jauniešu īpatsvara pieaugums: starp 25–29 gadu vecuma iedzīvotājiem krietni vairāk – 14,6 % nestrādāja un neturpināja mācības. Vidēji 15–29 gadu vecumā divi no pieciem NEET jauniešiem ir bezdarbnieki un meklē darbu, bet trīs no pieciem ir ekonomiski neaktīvi.

Kopš 2021. gada sāka samazināties jauniešu (15–29 gadu vecumā) skaits, kuri nemācās un nestrādā, bet 2024. gadā to skaits nedaudz pieauga (no 26,9 tūkstošiem 2023. gadā līdz 28,8 tūkstošiem 2024. gadā). 2024. gadā 30,8 % NEET augstākais iegūtais izglītības līmenis bija vispārējā vidējā izglītība. Tas ir par 5,5 procentpunktiem vairāk nekā 2023. gadā. Savukārt par 9,9 procentpunktiem samazinājies pamatskolas vai zemāku izglītības līmeni ieguvušo īpatsvars (2024. gadā 23,1 %), par 6 procentpunktiem samazinājies arodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību ieguvušo īpatsvars (18,9 %) un par 1,9 procentpunktiem – NEET jauniešu īpatsvars ar augstāko izglītību (14,9 %).

Jauniešu, kuri nestrādā un nemācās, skaits pa vecuma grupām (tūkstošos)

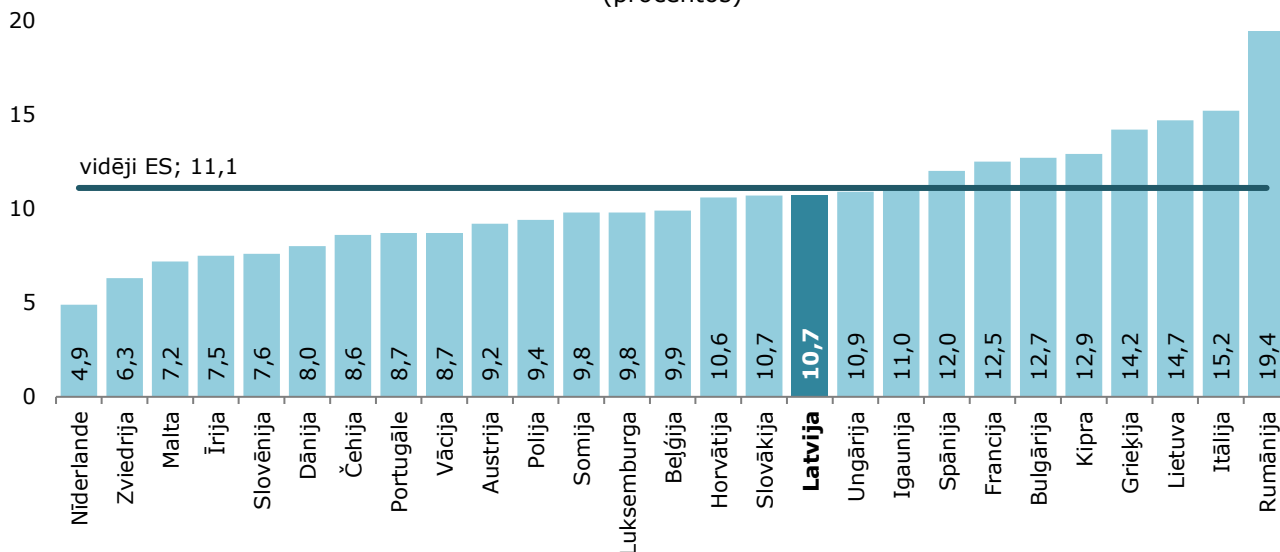

Oficiālās statistikas portāls [IZI041].

Kopumā 15–29 gadus vecu NEET sieviešu īpatsvars atbilstošās vecuma grupas iedzīvotāju kopskaitā (11,4 %) 2024. gadā bija par 1,4 procentpunktiem augstāks nekā vīriešu (10,0 %).

Kamēr jauniešu vīriešu skaits NEET grupā ar vecumu samazinās, sieviešu skaits līdz 2023. gadam pieauga, bet 2024. gadā, tāpat kā vīriešiem, samazinājās. 2024. gadā 15–24 gadus vecu NEET vīriešu īpatsvars bija 9,2 %, sieviešu – 8,9 %. Savukārt 25–29 gadu vecumgrupā proporcija mainās un sievietes par 5,6 procentpunktiem biežāk ir NEET grupā (NEET sieviešu īpatsvars bija 17,5 %, bet vīriešu – 11,9 %). Šajā vecumā sievietēm, kas bija ekonomiski neaktīvas, galvenais darba nemeklēšanas iemesls bija personiski vai ģimenes apstākļi.

Jauniešu (15–29 gadi), kas nemācās un nestrādā (NEET), īpatsvars ES valstīs 2024. gadā (procentos)

Eurostat dati [lfsi_neet_a]. 21.08.2025.

Eiropas Savienībā NEET rādītāji 15–29 gadu vecuma grupā kopš 2014. gada ir uzlabojušies, 2024. gadā sasniedzot zemāko līmeni – 11,1 %. Latvijā NEET īpatsvars 15–29 gadu vecuma grupā ir 10,7 %, ierindojo Latviju 16. vietā. Tas ir par 0,4 procentpunktiem mazāk nekā vidēji ES, par 4 procentpunktiem mazāk nekā Lietuvā un 0,3 procentpunktiem mazāk nekā Igaunijā. Lai izpildītu ES uzstādīto pamatmērķi (*līdz 2030. gadam samazināt NEET jauniešu īpatsvaru līdz 9 %*), ES ir nepieciešams to samazināt vēl par 2,1 procentpunktu, bet lai Latvija sasniegtu šo mērķi, – par 1,7 procentpunktiem.

4. NABADZĪBAS RISKS UN MATERIĀLĀ NENODROŠINĀTĪBA

2023. gadā 17,1 % jauniešu (18–29 gadi) bija pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, kas ir par 7,2 procentpunktiem mazāk nekā starp visiem Latvijas iedzīvotājiem kopumā (24,3 %). Ik gadu rādītājs samazinās (2014. gadā – 30 %). Starp jauniešiem bija mazāks nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto īpatsvars (14,4 %) nekā starp šī vecuma vīriešiem (19,4 %). Turklāt, salīdzinot nabadzības vai sociālās atstumtības komponentus atsevišķi, var secināt, ka jauniešu bija mazāk pakļautas nabadzības riskam (11,6 %) nekā viņu vecuma vīrieši (17,7 %).

Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāji 2023. gadā (procentos)

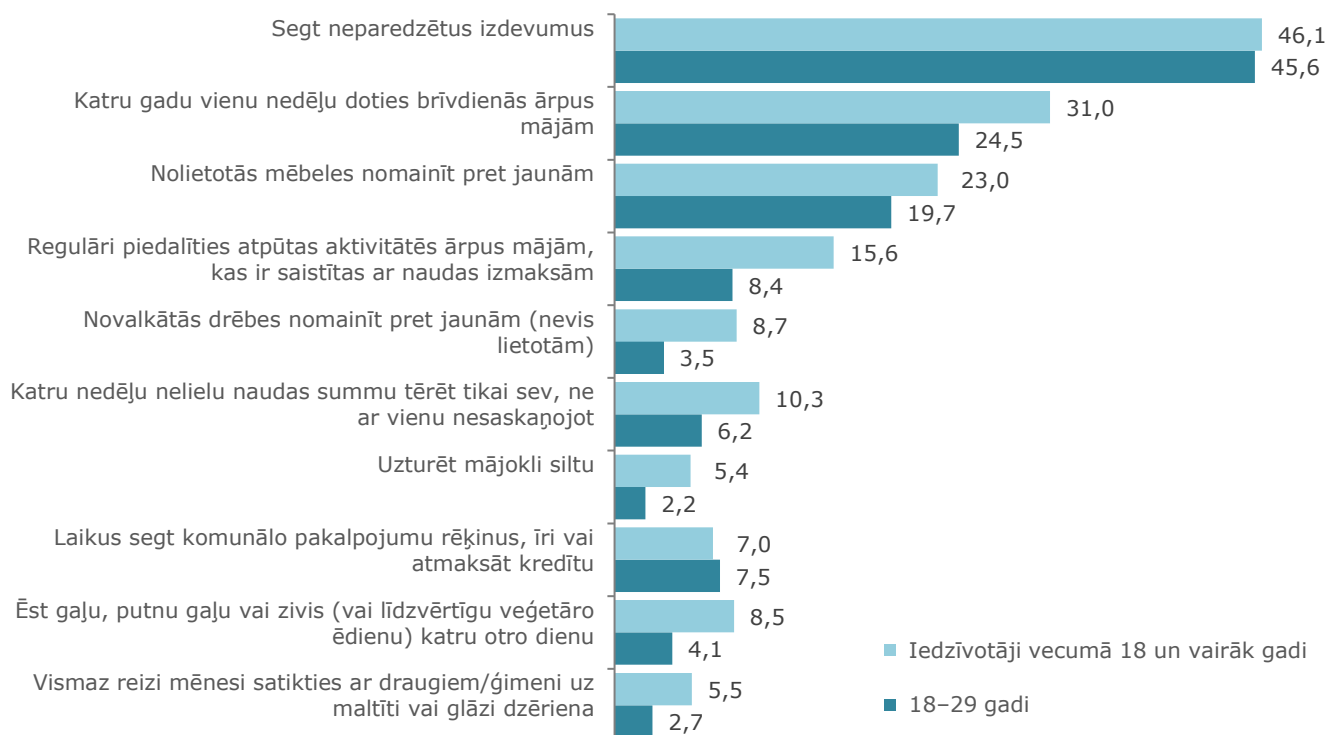
	Visi iedzīvotāji			Jaunieši 18–29 gadu vecumā		
	Pavisam	vīrieši	sievietes	Pavisam	vīrieši	sievietes
Nabadzības vai sociālās atstumtības risks	24,3	22,0	26,3	17,1	19,4	14,4
Nabadzības riska indekss	21,6	19,3	23,6	14,9	17,7	11,6
Dzīve materiālā un sociālā nenodrošinātībā*	5,3	5,0	5,6	2,0	1,7	2,2
Iedzīvotāju īpatsvars, kas dzīvo mājāsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti	6,5	6,8	6,2	5,5	5,1	5,8

* Rādītājs attiecas uz 2024. gadu.

Oficiālās statistikas portāls [NNR130, NNR020, NNN181 un NNR180] un CSP aprēķins.

2024. gadā 45,6 % no visiem 18–29 gadus veciem jauniešiem nevarēja atļauties segt neparedzētus izdevumus un 7,5 % naudas trūkuma dēļ kaut reizi ir bijuši parādā par komunālo pakalpojumu rēķiniem, īri vai kredīta maksājumiem pēdējo 12 mēnešu laikā. Tas būtiski neatšķirās no visu (vismaz 18 gadus vecu) iedzīvotāju kopējās situācijas, kur iepriekš minētās izmaksas nevarēja atļauties segt attiecīgi 46,1 % un 7,0 %. Savukārt starp jauniešiem bija ievērojami mazāk tādu, kuri nevarēja atļauties katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (24,5 % jauniešu, 31,0 % iedzīvotāju kopumā), regulāri piedalīties maksas atpūtas aktivitātēs ārpus mājām (8,4 % jauniešu, 15,6 % iedzīvotāju kopumā), katru nedēļu nelielu naudas summu tērēt tikai sev (6,2 % jauniešu, 10,3 % iedzīvotāju kopumā) un novalkātās drēbes nomainīt pret jaunām (nevis lietotām) (3,5 % jauniešu, 8,7 % iedzīvotāju kopumā). Tas raksturo ne tikai jauniešu finansiālo situāciju, bet arī prioritātes – izklaides ārpus mājām un rūpes par savu vizuālo tēlu.

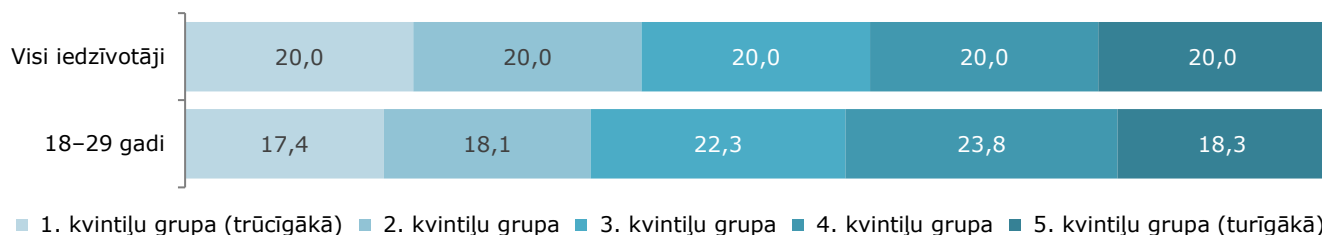
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas 2024. gadā (procentos)

CSP aprēķins. Oficiālās statistikas portāls [MNG020].

Mājsaimniecību ienākumu dati liecina, ka 2023. gadā visvairāk jauniešu dzīvoja mājsaimniecībās ar vidējiem vai vidēji augstiem ienākumiem, t.i., 3. kvintīļu grupā (22,3 % jauniešu) un 4. kvintīļu grupā (23,8 % jauniešu). Savukārt mazāk jauniešu dzīvoja trūcīgākajās mājsaimniecībās (1. kvintīļu grupā) – 17,4 %.

Iedzīvotāju sadalījums pa mājsaimniecību ienākumu kvintīļu grupām 2023. gadā (procentos)

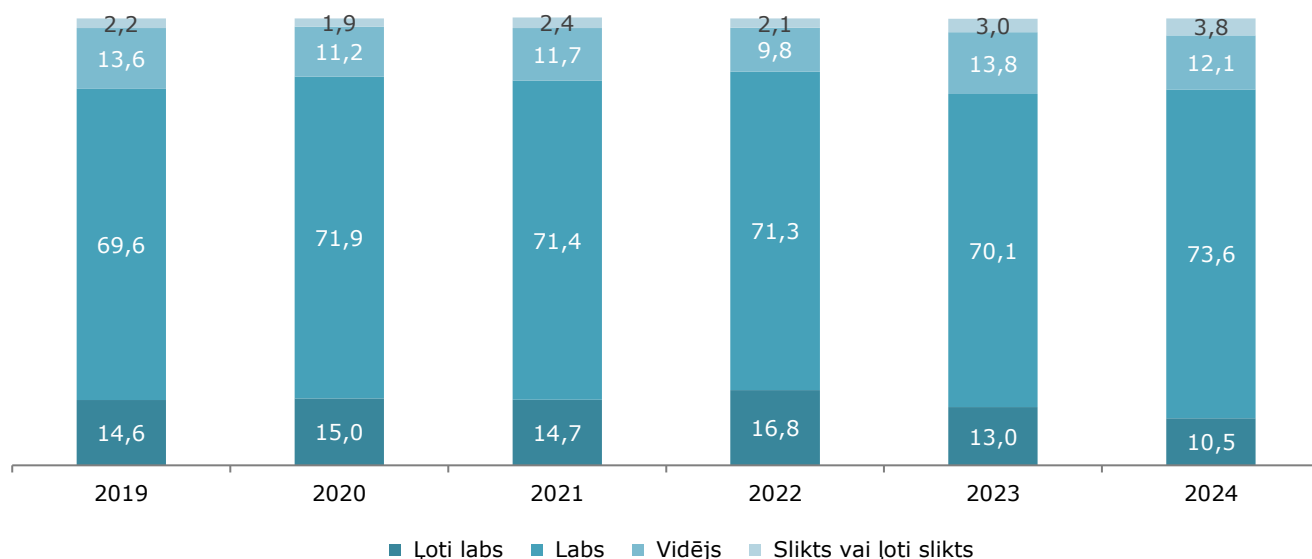
CSP aprēķins.

5. VESELĪBA UN LABSAJŪTA

Veselības pašnovērtējums

Lielākā daļa jauniešu (18–29 gadi) savu veselību vērtēja kā labu (73,6 %) vai ļoti labu (10,5 %). Šīs vecuma grupas vīrieši nedaudz biežāk nekā sievietes savu veselību vērtēja kā labu vai ļoti labu (attiecīgi 85,9 % un 82,1 %). Tomēr pēdējo gadu laikā ir nedaudz mazinājies jauniešu optimisms attiecībā uz savu veselības stāvokli. Ir mazinājies jauniešu īpatsvars, kuri savu veselību vērtē kā ļoti labu (no 16,8 % 2022. gadā līdz 10,5 % 2024. gadā) un arvien vairāk jauniešu savu veselību novērtē kā vidēju (no 9,8 % 2022. gadā līdz 12,1 % 2024. gadā) vai pat kā sliktu vai ļoti sliktu (no 2,1 % 2022. gadā līdz 3,8 % 2024. gadā).

Jauniešu (18–29 gadi) veselības stāvokļa pašnovērtējums (procentos)

CSP aprēķins.

2024. gadā 13,7 % jauniešu (18–29 gadi) sniedza apstiprinošu atbildi uz jautājumu “Vai Jums ir kāda ilgstoša slimība vai ilgstoša veselības problēma?” (2022. gadā – 10,4 %). 14,2 % jauniešu norādīja, ka veselības problēmas vismaz pēdējos 6 mēnešus viņus ir ierobežējušas veikt ikdienas aktivitātes mājās, darbā vai atpūtā (2022. gadā – 10,2 %). Vairāk uz veselības problēmu radītiem ierobežojumiem norādīja jaunas sievietes (9,8 % 2022. gadā un 15,9 % 2024. gadā) nekā viņu vecuma vīrieši (10,5 % 2022. gadā un 12,6 % 2024. gadā). Lai arī vīriešus veselības problēmu ierobežojumi ietekmē retāk, tomēr 4,5 % vīriešu (18 līdz 29 gadu vecumā) atzina, ka veselības problēmas viņus stipri ierobežo ikdienas aktivitātēs (2022. gadā 2,9 %), savukārt starp jaunām sievietēm šādi ierobežojumi bija tikai 0,9 % gadījumu (2022. gadā – 2,1 %).

Veselības aprūpe

Vairāk nekā trešdaļa (34,7 %) 18–29 gadus vecu jauniešu gada laikā ne reizi nav apmeklējuši vai konsultējušies ar ģimenes (vispārējās prakses) ārstu; 68,0 % – ar ārstu-speciālistu un 41,1 % ne reizi nav apmeklējuši zobārstu, liecina 2022. gada dati, kad tika veikta šāda aptauja pēdējoreiz. Salīdzinot ar 2017. gadā veiktās aptaujas datiem, arvien mazāk jauniešu apmeklēja ģimenes ārstu (kopš 2017. gada ārstu apmeklējošo jauniešu īpatsvars samazinājies par 5,8 procentpunktiem) un ārstu-speciālistu (kopš 2017. gada samazinājums par 8,1 procentpunktu). Starp jaunajiem vīriešiem ir ievērojami vairāk tādu, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ne reizi nav apmeklējuši ģimenes ārstu (34,7 % 2017. gadā un 42,2 % 2022. gadā), bet starp viņu vecuma jauniešiem – ne reizi nav apmeklējušas ārstu-speciālistu (50,7 % 2017. gadā un 61,8 % 2022. gadā).

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ne reizi nav apmeklējuši ārstus, 2022. gadā (procentos)

	Iedzīvotāji vecumā no 16 gadiem			Jaunieši 18–29 gadu vecumā		
	Pavisam	vīrieši	sievietes	Pavisam	vīrieši	sievietes
Ģimenes (vispārējās prakses) ārstu	22,6	29,7	17,0	34,7	42,2	25,9
Ārstu-speciālistu (medicīnas vai ķirurģijas speciālistu)	56,4	63,1	51,2	68,0	73,4	61,8
Zobārstu, ortodontu vai zobu higiēnistu	51,6	55,2	48,8	41,1	48,2	32,7

Oficiālās statistikas portāls [MOD17_05] un CSP aprēķins.

2024. gadā 5,8 % jauniešu pēdējo 12 mēnešu laikā vismaz reizi bija gadījies izlaist pārbaudi vai ārstēšanos pie medicīnas speciālista (izņemot zobārstu), kad tas bija vajadzīgs, un 11,8 % jauniešu kaut reizi bija gadījies

izlaist vizīti vai ārstēšanos pie zobārsta. Salīdzinot ar sava vecuma (18–29 gadi) vīriešiem, starp jauniešiem bija mazāk to, kuras nepieciešamības gadījumā atlika vizīti pie ārsta. 2024. gadā vajadzības gadījumā pie medicīnas speciālista (izņemot zobārstu) nebija vērsušies 5,2 % 18 līdz 29 gadus vecu sieviešu un 6,4 % šī paša vecuma vīriešu, savukārt pie zobārsta nebija vērsušies attiecīgi 10,8 % sieviešu un 12,9 % vīriešu.

Veselību ietekmējošie faktori – aptaukošanās un liekais svars

Pasaulē aizvien aktuālāka kļūst liekā svara un aptaukošanās problēma, tai skaitā arī jauniešiem. Kā liecina 2022. gada EU-SILC apsekojuma dati, Latvijā liekais svars ir lielākajai daļai (59,2 %) iedzīvotāju (ķermeņa masas indekss (KMI) ir virs 25). Savukārt 18 līdz 29 gadus vecu jauniešu vidū liekais svars piemīt 28,1 %. Jauniešu vidū liekais svars ir mazāk izplatīts starp sievietēm (19,4 %) nekā starp vīriešiem (35,6 %). Tomēr kopš 2017. gada jauno vīriešu īpatsvars, kuriem piemīt liekais svars, samazinājās par 3,2 procentpunktiem.

2022. gadā aptaukošanās (KMI virs 30) piemita 22,8 % Latvijas iedzīvotāju (kopš 2017. gada samazinājums par 2,4 procentpunktiem). Starp jauniešiem aptaukošanās problēma bija sastopama daudz mazāk – 4,7 % gadījumu (7,0 % jauno vīriešu un 2,1 % jauno sieviešu). Turklāt starp jauniešiem aptaukojušos sieviešu īpatsvars samazinājās par 3,7 procentpunktiem (no 5,8 % 2017. gadā līdz 2,1 % 2022. gadā), kas varētu būt saistāms ar izmaiņām attieksmē pret savu ķermeni un dzīvesveidu.

Iedzīvotāju īpatsvars ar lieko ķermeņa masu vai aptaukošanos (KMI virs 25) (procentos)

	Iedzīvotāji vecumā no 16 gadiem			Jaunieši 18–29 gadu vecumā		
	Pavisam	vīrieši	sievietes	Pavisam	vīrieši	sievietes
2017	59,8	63,3	57,0	28,9	38,8	19,2
2022	59,2	62,4	56,7	28,1	35,6	19,4

Oficiālās statistikas portāls [MOD17_07] un CSP aprēķins.

Dārzeņu un augļu lietošana ikdienas uzturā

Lai uzturētu normālu svaru un labu veselību, ir nepieciešams pietiekami daudz uzturā lietot svaigus augļus un dārzeņus. 2022. gadā 41,3 % jauniešu (18–29 gadi) vismaz reizi dienā ēda augļus un 47,5 % jauniešu – vismaz reizi dienā ēda dārzeņus. Tas ir vairāk nekā vidēji starp visiem Latvijas vismaz 16 gadus veciem iedzīvotājiem, no kuriem šos veselīgos paradumus ievēroja attiecīgi 35,9 % un 43,2 %. Jaunietes ēšanas paradumu ziņā ir apzinīgākas par sava vecuma vīriešiem: augļus vismaz reizi dienā lietoja 46,7 % jaunietes un 36,6 % viņu vecuma vīrieši, bet dārzeņus attiecīgi – 52,5 % un 43,3 %. Lielākā daļa jauniešu augļus un dārzeņus lietoja vismaz vienreiz dienā (attiecīgi 35,3 % un 39,7 %) vai 4–6 reizes nedēļā (attiecīgi 24,2 % un 30,1 %). Savukārt 6,2 % jauniešu retāk nekā reizi nedēļā ēda augļus un 3,8 % – retāk nekā reizi nedēļā ēda dārzeņus.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri vismaz reizi dienā uzturā lieto svaigus dārzeņus vai augļus (procentos)

		Iedzīvotāji vecumā no 16 gadiem			Jaunieši 18–29 gadu vecumā		
		Pavisam	vīrieši	sievietes	Pavisam	vīrieši	sievietes
Svaigi dārzeņi	2017	44,4	42,3	46,0	47,3	45,7	49,0
	2022	43,2	41,3	44,8	47,5	43,3	52,5
Svaigi augļi	2017	35,0	31,4	37,9	38,7	33,5	44,1
	2022	35,9	33,1	38,2	41,3	36,6	46,7

Oficiālās statistikas portāls [MOD17_06] un CSP aprēķins.

Smēķēšana

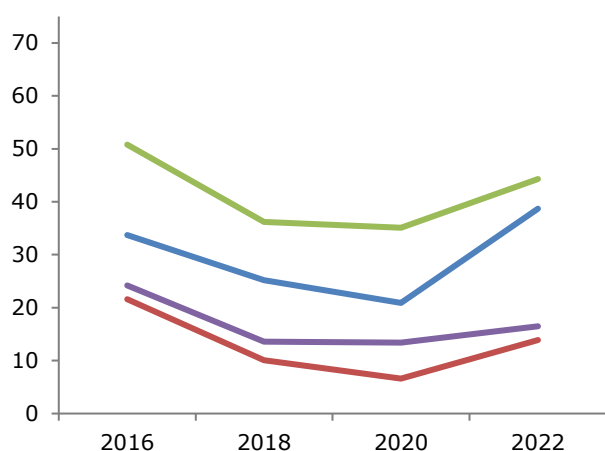
SPKC dati liecina, ka 2022. gadā ikdienā smēķēja 48,4 % vīriešu un 19,5 % sieviešu vecumā 15–74 gadi. Ja kopš 2016. gada kopējais smēķētāju īpatsvars starp iedzīvotājiem Latvijā ir nedaudz samazinājies, tad jauniešu vidū ir audzis ikdienas smēķētāju skaits. Starp vīriešiem vecumā 15 – 24 gadi ikdienas smēķētāju īpatsvars bija samazinājies līdz 20,9 % 2020. gadā, bet 2022. gadā tas pieauga līdz 38,7 %, pārsniedzot pat 2016. gada līmeni. Ikdienas smēķētāju īpatsvaram sieviešu vidū saglabājas tāda pati tendence – pēc samazinājuma 2020. gadā vērojams pieaugums 2022. gadā 15–24 un 25–34 gadu vecuma grupās.

Pēdējo 10 gadu laikā jauniešu vidū strauji pieaudzis elektronisko cigarešu lietotāju skaits. Ja jaunās atkarības sākumā valdīja uzskats, ka šī prece veselībai nav kaitīga, tad tagad ir pierādīts, ka e-cigarešu un citu elektroniskās smēķēšanas ierīču lietošana arī ir smēķēšana ar tām izraisītajām sekām veselībai. 2022. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, tas dubultojies gan starp jauniešiem, gan jauniešiem vecumā 15–24 gadi: 2022. gadā elektroniskās cigaretes lietoja 65,0 % vīriešu (2016. gadā – 30,2 %) un 44,2 % sieviešu (2016. gadā – 22,5 % sieviešu).

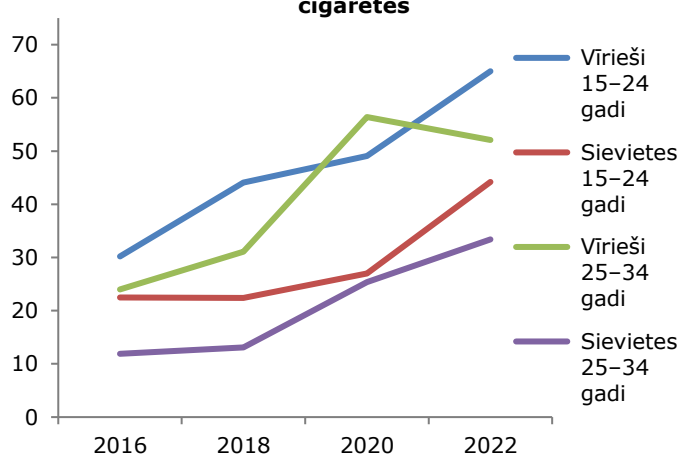
**Ikdienas smēķētāju (15–24 un 25–34 gadi) īpatsvars pēc dzimuma
2016., 2018., 2020. un 2022. gadā**
(procentos)

	15–24 gadu vecumā		25–34 gadu vecumā	
	vīrieši	sievietes	vīrieši	sievietes
Ikdienas smēķētāju īpatsvars				
2016	33,7	21,6	50,8	24,2
2018	25,2	10,1	36,2	13,6
2020	20,9	6,6	35,1	13,4
2022	38,7	13,9	44,3	16,5
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri pēdējā laikā lietojuši elektroniskās cigaretes				
2016	30,2	22,5	24,0	11,9
2018	44,1	22,4	31,1	13,1
2020	49,1	27,0	56,4	25,4
2022	65,0	44,2	52,1	33,4

Ikdienas smēķētāju īpatsvars

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā lietojuši elektroniskās cigaretes

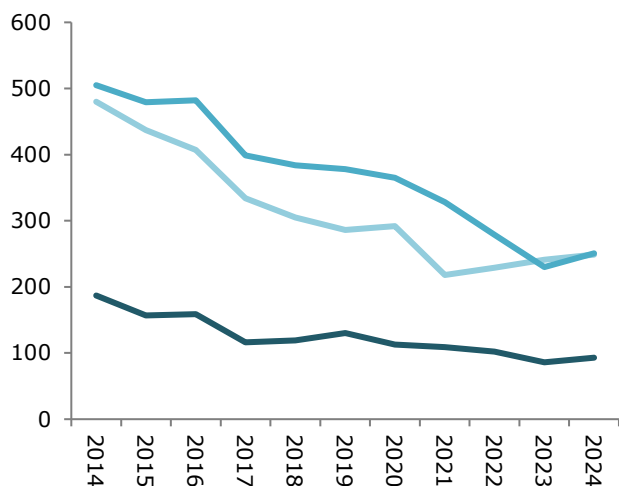

SPKC dati [VIP030].

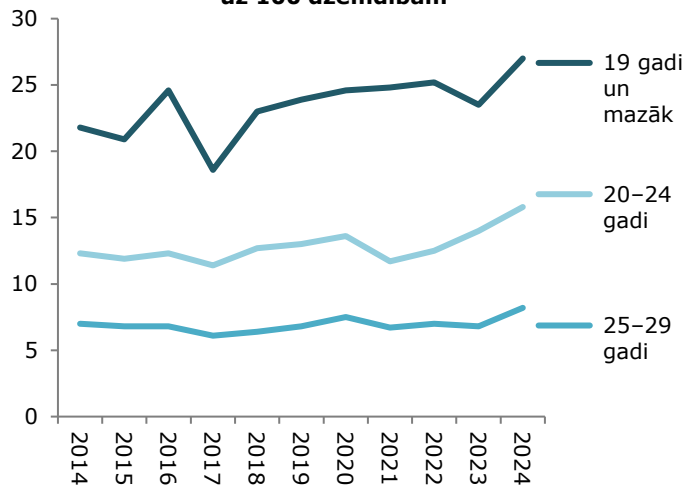
Lai gan lielākā daļa iedzīvotāju zina un izprot smēķēšanas negatīvo ietekmi uz grūtniecību un bērna veselību, joprojām daudzas sievietes turpina smēķēt gan grūtniecības periodā, gan arī pēc dzemdībām.

Kaut arī pēdējo gadu laikā smēķējošo dzemdētāju skaits samazinās, tomēr no visām dzemdētājām smēķētājas veido arvien lielāku daļu. 2024. gadā uz 100 dzemdētājām, kurām bija 19 vai mazāk gadi, 27 bija smēķētājas (2017. gadā – 18,6). Savukārt starp 20–24 gadu vecuma sievietēm uz 100 dzemdētājām bija 15,8 smēķējošas dzemdētājas (2017. gadā – 11,4).

Smēķējošo dzemdētāju skaits

Smēķējošo dzemdētāju skaits uz 100 dzemdībām

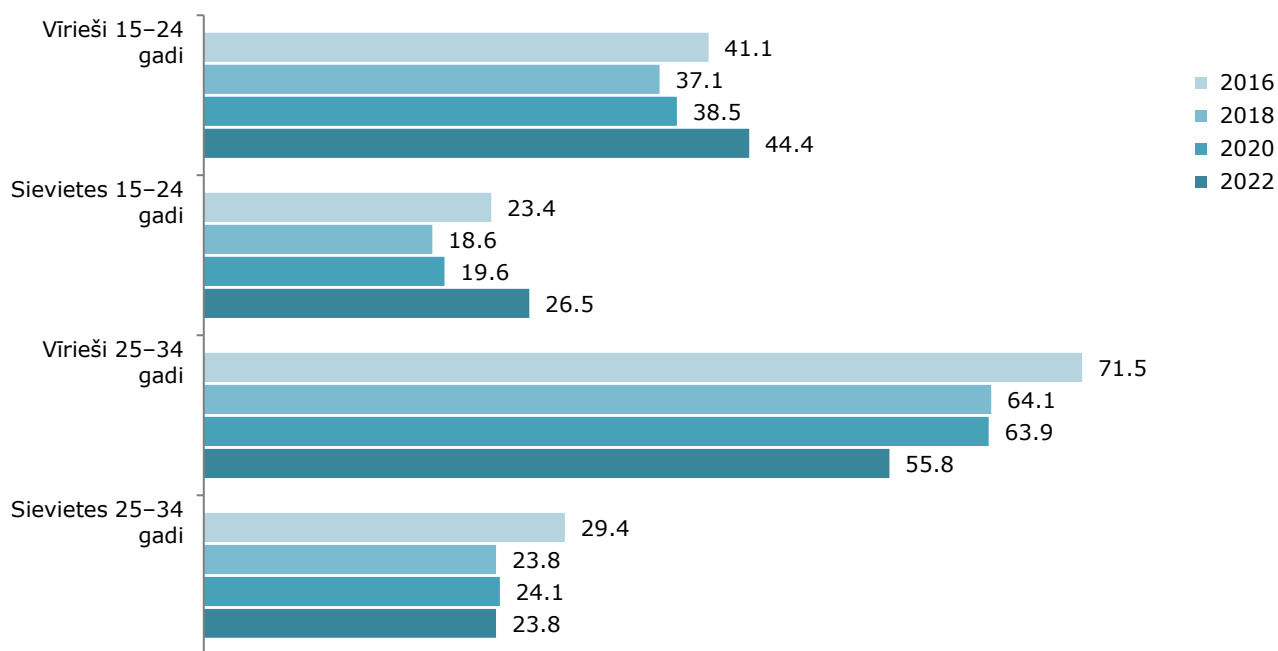

Oficiālās statistikas portāls [VSM130].

Alkohola lietošana

Kā liecina SPKC 2022. gadā veiktā Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma dati, pēdējo 12 mēnešu laikā alkoholu lietojuši gandrīz 80 % Latvijas iedzīvotāju – 83,5 % vīriešu un 75,7 % sieviešu. Lielākais regulāro alkohola patērētāju īpatsvars vērojams starp vīriešiem 25–34 gadu vecumā. Aplūkojot datus, kas noskaidro riskantas un pārmērīgas alkohola lietošanas izplatību, kad vienā iedzeršanas reizē tiek lietotas vismaz 6 alkohola devas, rezultāti liecina, ka kopš 2016. gada alkohola patēriņš tik lielās devās vienā reizē ir nedaudz audzis starp 15-24 gadu vecuma jauniešiem, bet starp 25–34 gadus veciem iedzīvotājiem tas ir mazinājies. 2022. gadā no 15–24 gadu vecuma jauniešiem 44,4 % vīriešu un 26,5 % sieviešu atzina, ka pēdējā gada laikā vismaz reizi ir pārmērīgi lietojuši alkoholu (2016. gadā – attiecīgi 41,1 % un 23,4 %). Savukārt starp 25–34 gadu vecuma iedzīvotājiem šādu faktu atzina vairāk nekā puse (55,8 %) vīriešu (2016. gadā – 71,5 %) un 23,8 % sieviešu (2016. gadā – 29,4 %).

Iedzīvotāju (15–24 un 25–34 gadi) īpatsvars, kuri pēdējā gada laikā lietoja vismaz 6 alkohola devas vienā iedzeršanas epizodē (procentos)

SPKC dati.

Ārstēšanas stacionāros psihoaktīvo vielu lietošanas dēļ

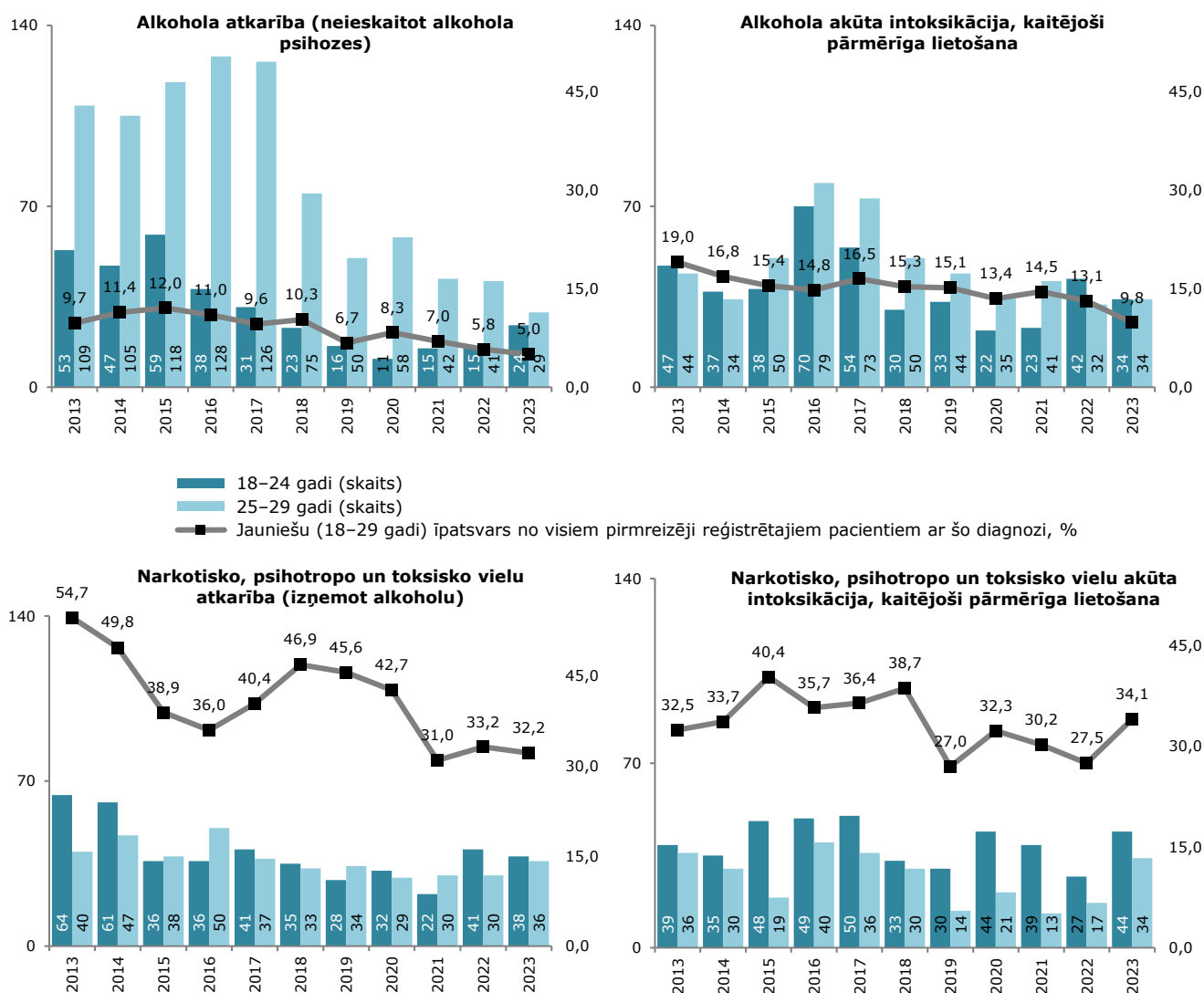
Alkohola, narkotisko un citu psihoaktīvo vielu lietošanas seku rezultātā stacionāros ik gadu nonāk pacienti ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem, īpaši jauni vīrieši, kas ir 70–80 % no ārstniecību saņēmēšajiem jauniešiem 18–29 gadu vecumā.

Dati rāda, ka katrs trešais no pirmreizēji ārstētajiem pacientiem ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu akūtu intoksikāciju, kaitējoši pārmērīgu lietošanu ir 18–29 gadus vecs cilvēks un ārstēto jauniešu īpatsvars nav samazinājies kopš 2013. gada: 32,5 % – 2013. gadā, 34,1 % jauniešu 2023. gadā nonākuši stacionāros ar narkotisko vielu akūtu intoksikāciju.

Salīdzinājumam: starp pirmreizēji reģistrētajiem pacientiem ar alkohola akūtām intoksikācijām, kaitējošu pārmērīga alkohola lietošanu gados jaunu cilvēku īpatsvars pēdējo desmit gadu laikā samazinājies – ja 2013. gadā teju katrs piektais jeb 19,0 % bija vecumā 18–29 gadi, tad 2023. gadā mazāk – katrs desmitais (9,8 %) ir vecumā 18–29 gadi.

Analizējot jauniešu ārstniecības datus divās vecuma grupās (18–24 un 25–29 gadi), redzams, ka alkohola atkarība vairāk bijusi izplatīta starp 25–29 gadus veciem jauniešiem – 2013. gadā 109 jaunieši 25–29 gadu vecumā un 53 jaunieši 18–24 gadu vecumā pirmreizēji nonāca ārstniecības iestādē ar alkohola atkarību. 2023. gadā pirmreizēji no alkohola atkarības ārstēto jauniešu skaits nokritās līdz 29 pacientiem vecumā no 25 līdz 29 gadiem un 24 pacientiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem. Kaut arī kopš 2013. gada ir mazinājies pirmreizēji no alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu atkarībām ārstēto jauniešu skaits, satraukumu rada fakts, ka to skaits ir atkal sācis pieaugt kopš Covid-19 pandēmijas.

Pirmreizēji ārstētie jaunieši ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem psihoaktīvo vielu lietošanas dēļ

Mentālā veselība

Vienlīdz svarīga fiziskai veselībai ir arī mentālā veselība. Negatīvi emocionālie stāvokļi, stress un citi apstākļi jauniešiem var izraisīt psihiskos un uzvedības traucējumus, kas noved pie nopietnām saslimšanām un ārstēšanās stacionāros. Reģistra dati liecina, ka lai arī starp jauniešiem vairāk ir reģistrētu psihisko vai uzvedības traucējumu diagnosticētu pacientu 20–24 gadu vecumā, tomēr, rēķinot uz 100 tūkstošiem iedzīvotāju, lielāks īpatsvars ir starp 18–19 gadus veciem jauniešiem, kas īpaši pieauga Covid-19 pandēmijas laikā, bet pēdējos gados atkal samazinās.

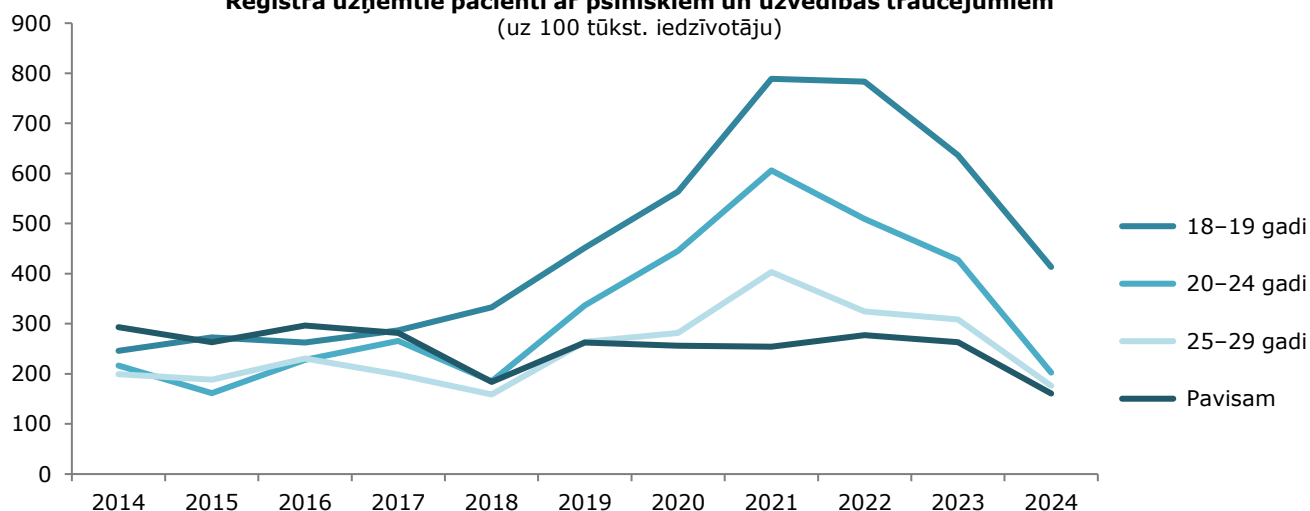
Reģistrā uzņemto pacientu skaits ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem

	2014	2016	2018	2020	2022	2023	2024
Pavisam	5 851	5 810	3 548	4 869	5 219	4 962	3 000
18–19 gadi	95	88	114	198	283	233	156
20–24 gadi	280	246	167	372	425	364	175
25–29 gadi	291	322	203	312	303	268	145

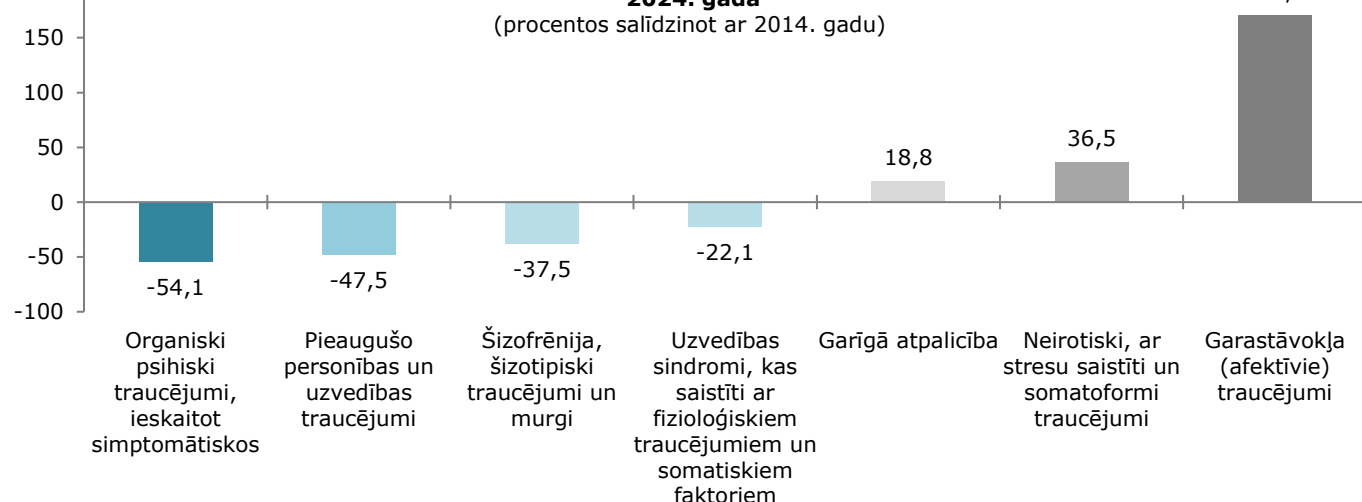
Oficiālās statistikas portāls [VSS411].

Pēdējo 10 gadu laikā pieaudzis reģistrā uzņemto 18–29 gadu vecuma pacientu rādītājs atsevišķām diagnozēm – par 170 % pieaugums pacientiem ar garastāvokļa (afektīviem) traucējumiem, par 36,5 % – neirotiskiem, ar stresu saistītiem un somatoformiem traucējumiem, par 18,8 % – pacientu skaits ar garīgo atpalcību (uz 100 tūkst. iedzīvotāju).

Reģistrā uzņemtie pacienti ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem (uz 100 tūkst. iedzīvotāju)

Reģistrā uzņemto pacientu (18–29 gadi) īpatsvara uz 100 tūkst. iedzīvotāju izmaiņas pa atsevišķām psihisko un uzvedības traucējumu diagnozēm 2024. gadā

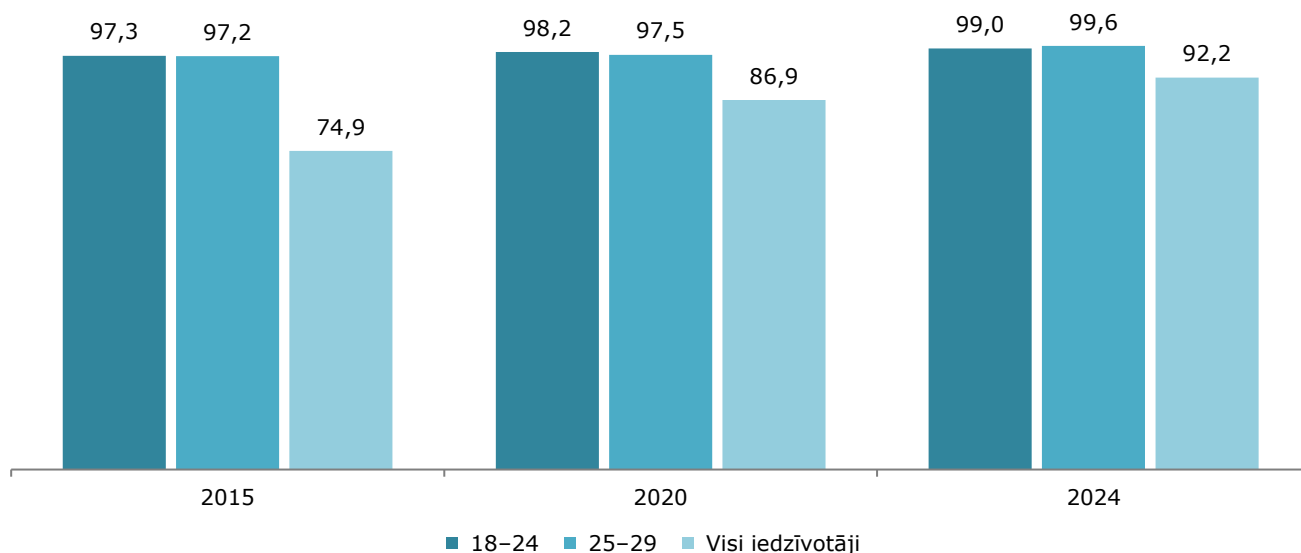

Oficiālās statistikas portāls [VSS411].

6. INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS TEHNOLOĢIJAS

Jaunieši vienmēr bijuši aktīvākie interneta lietotāji – 2015. gadā mazliet virs 97 % jauniešu internetu lietoja vismaz reizi nedēļā, un šis rādītājs krietni pārsniedza sabiedrības vidējo (74,9 %). Līdz 2024. gadam regulāro interneta lietotāju īpatsvars pieaudzis visās vecuma grupās, un nu tikai katrs desmitais jauniešs pieslēdzas internetam retāk nekā reizi nedēļā.

Iedzīvotāji, kuri regulāri lieto internetu
(procentos no iedzīvotāju skaita attiecīgajā grupā)

CSP aprēķins.

Pēdējās desmitgades laikā internets jauniešiem no vienkārša saziņas un izklaides rīka ir kļuvis par neatņemamu ikdienas palīgu. 2024. gadā tas visbiežāk ticis izmantots finanšu darījumiem: internetbanku lietoja 94,9 % 18–24 gadus veci jaunieši un 95,4 % – 25–29 gadus vecie jaunieši (tas ir attiecīgi par 14,9 un 5,9 procentpunktiem vairāk nekā 2015. gadā).

Tiešsaistes komunikācija ir mainījusi veidu. Ja 2015. gadā e-pasts bija universāls rīks un to lietoja 95,8 % jauniešu vecumgrupā 18–24 gadi un 93,2 % – 25–29 gadi, tad 2024. gadā tā popularitāte ir nedaudz samazinājusies – par 4,1 un 1 procentpunktu. Toties video zvanu izmantošana ir strauji pieaugusi: par 23,7 procentpunktiem 18–24 gadu vecuma grupā un par 30,6 procentpunktiem – 25–29 gadu vecuma grupā. Ir parādījies arī jauns saziņas veids – ziņapmaiņas lietotnes, kuras lieto 93,3 % jauniešu vecumā 18–24 gadi un 92,4 % vecumā 25–29 gadi. Sociālo tīklu popularitāte ir palikusi konstanta pēdējās desmitgades laikā.

Populārākie interneta izmantošanas mērķi jauniešiem 2015. un 2024. gadā
(procentos no iedzīvotāju skaita attiecīgajā grupā)

	Jaunieši 18–24 gadu vecumā		Jaunieši 25–29 gadu vecumā	
	2015	2024	2015	2024
Internetbankas lietošana	80,1	94,9	89,5	95,4
Iesaistīšanās sociālajos tīklos	93,3	93,4	90,5	90,1
Ziņu sūtīšana ziņapmaiņas lietotnēs (<i>instant messaging</i>)	-	93,3	-	92,4
E-pasta lietošana	95,8	91,7	93,2	92,2
Zvanu veikšana internetā (ieskaitot video zvanus)	66,9	90,6	59,3	89,9
Video skatīšanās koplietošanas vietnēs	-	83,6	-	77,8
Informācijas meklēšana par precēm un pakalpojumiem	73,6	78,8	85,8	84,6

CSP aprēķins.

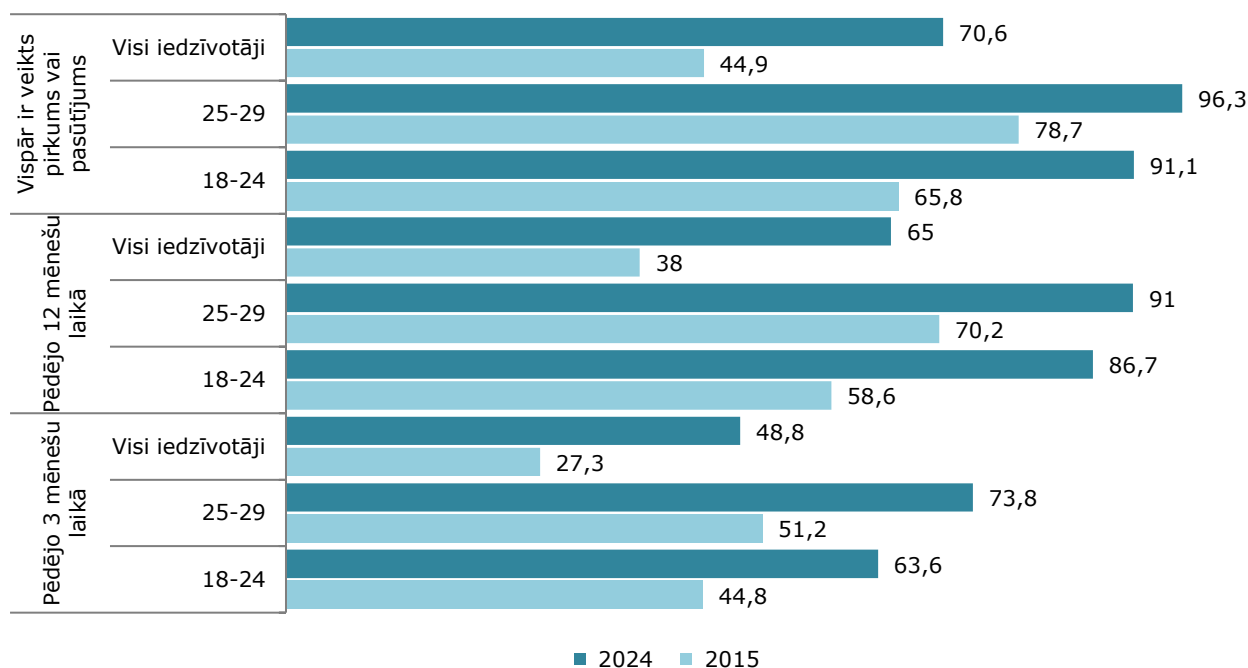
Lietu utilizācijas paradumi

IKT iekārtu pieaugošā izmantošana rada arvien lielāku atkritumu daudzumu no vecām ierīcēm, piemēram, portatīvajiem datoriem, planšetdatoriem, mobilajiem tālruņiem un viedtālruņiem. Tāpēc svarīgs ir jautājums, kas notiek ar IKT ierīcēm, kuras vairs nav vajadzīgas. Aptaujas dati rāda, ka Latvijā tikai 7–9 % iedzīvotāju lietotās elektroniskās ierīces nodod pārstrādei vai utilizācijai. 2024. gadā jauniešiem vispopulārākā bija pasīvā utilizācija – vecās ierīces tika glabātas mājās. Abās vecuma grupās visbiežāk mājās uzglabāja viedtālruņus – 18–24 gadu vecuma grupā 55,5 % un 25–29 gadu vecuma grupā – 51,7 %.

Tomēr pēdējo divu gadu laikā šī utilizācijas veida popularitāte ir mazinājusies, īpaši klēpjdatoriem/planšetdatoriem – 18–24 gadu vecuma grupā par 26,2 procentpunktiem un 25–29 gadu vecumā – par 24,6 procentpunktiem. Jauniešiem ir aktuāli savas vecās viedierīces pārdot un šādu gadījumu skaits pēdējo divu gadu laikā ir pieaudzis – visbiežāk jaunieši pārdod vecos viedtālruņus. 2024. gadā jaunieši bieži norādīja, ka joprojām lieto pirmo ierīci (visbiežāk portatīvo datoru/planšetdatoru) – 18–24 gadu vecuma grupā 33,6 % un 25–29 gadu vecuma grupā – 29,4 %. Ļoti maz jauniešu minēja, ka vecās ierīces tiek nodotas elektronisko atkritumu savākšanas vai pārstrādes punktos. Statistikas dati rāda, ka jauniešiem vairs nav aktuāls galda jeb stacionārais dators – 41,5 % jauniešu vecumā no 18–24 gadiem un 39,4 % 25–29 gadu vecumā minēja, ka viņiem nekad nav piederējusi šāda ierīce.

Pēdējo desmit gadu laikā pirkumi internetā jauniešiem no epizodiskiem gadījumiem ir kļuvuši par ikdienas ieradumu. 18–24 gadu vecuma grupā jauniešu īpatsvars, kuri pēdējos trīs mēnešos iepirkušies internetā, pieaudzis par 18,8 procentpunktiem, bet 25–29 gadu vecuma grupā – par 22,6 procentpunktiem. Deviņi no desmit jauniešiem vismaz vienreiz ir veikuši pirkumu internetā – 18–24 gadu vecumgrupā 91,1 % un 25–29 gadu vecumā – 96,3 %. Salīdzinot ar 2015. gadu, šis īpatsvars ir būtiski pieaudzis – jaunākajā vecumgrupā par 25,3 procentpunktiem un vecākajā par 17,6 procentpunktiem.

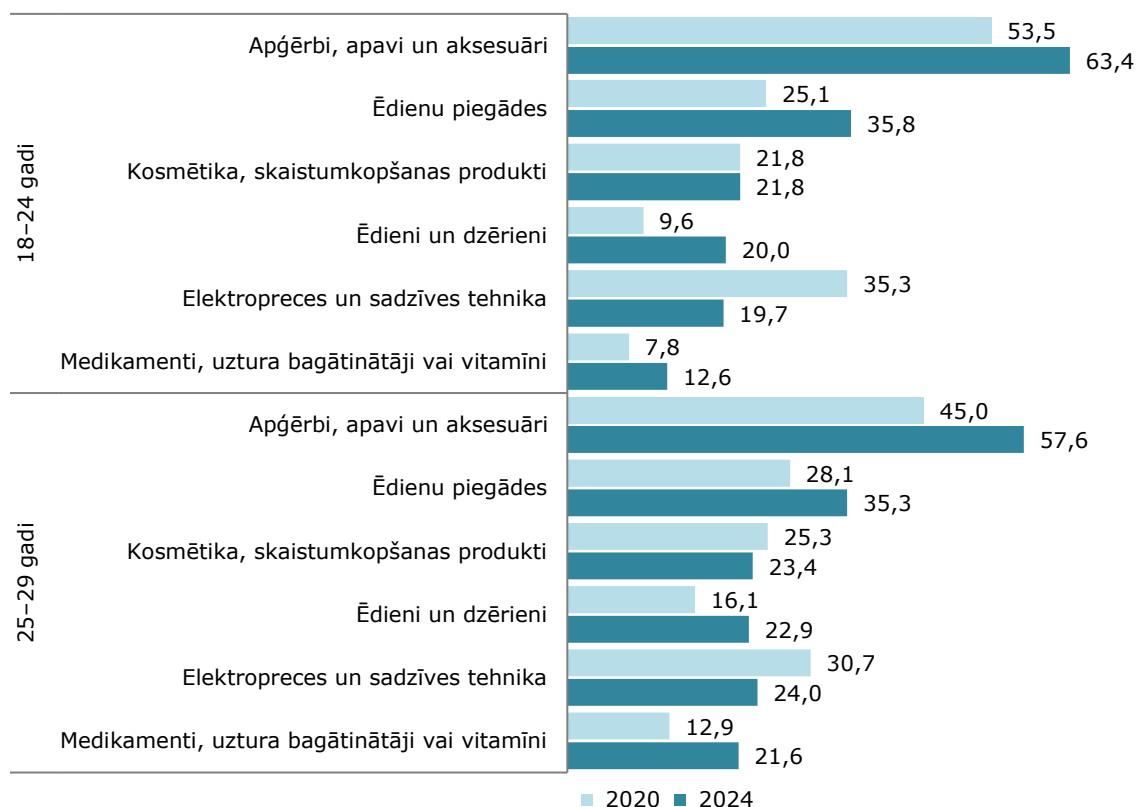
Iepirkšanās biežums internetā 2015. un 2024. gadā
(procenti no iedzīvotāju skaita attiecīgajā grupā)

CSP aprēķins.

2024. gadā 63,4 % jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem un 57,6 % 25–29 gadu vecumā visbiežāk internetā iegādājas apģērbu, apavus un aksesuārus, kas ir attiecīgi par 9,9 un 12,6 procentpunktiem vairāk, salīdzinot ar 2020. gadu. Ēdienu piegādes no restorāniem arī ir populāras – 2024. gadā ēdienu pasūtīja 35,8 % jauniešu 18–24 gadu vecuma grupā un 22,9 % 25–29 gadu vecuma grupā, kas ir par 10,7 un 76,8 procentpunktiem vairāk, salīdzinot ar 2020. gadu. Piektdaļa no 18 līdz 24 gadus veciem jauniešiem internetā pasūta kosmētiku un skaistumkopšanas produktus un ēdienus vai dzērienus no veikaliem. Pieaugot vecumam, pieaug medikamentu un uztura bagātinātāju iegādes internetā.

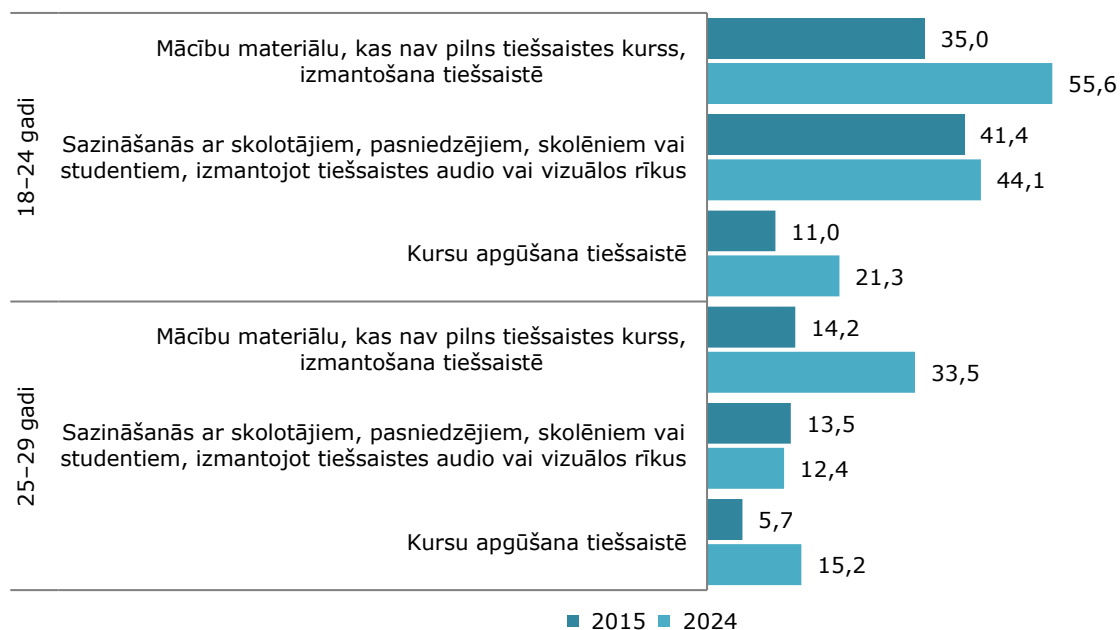
Jauniešu pirtās preces internetā 2020. un 2024. gadā (procenti no iedzīvotāju skaita attiecīgajā grupā)

CSP aprēķins.

Jaunieši visaktīvāk meklē mācību materiālus (vecumgrupā 18–24 gadi – 55,6 % un 25–29 gadi – 33,5 %), turklāt 2024. gadā to dara biežāk nekā 2015. gadā (attiecīgi – par 20,6 procentpunktiem un 19,3 procentpunktiem). Jaunieši no 18 līdz 24 gadiem internetu bieži (44,1 %) izmanto saziņā ar pasniedzējiem un kursa biedriem, izmantojot dažādas tiešsaistes lietotnes, turpretī vecākajā vecumgrupā tikai 12,4 %. Divas trešdaļas (62,6 %) jauniešu vecumā no 25 līdz 29 gadiem norādīja, ka internetu mācībām neizmanto.

Mācību aktivitātes internetā 2015. un 2024. gadā (procenti no iedzīvotāju skaita attiecīgajā grupā)

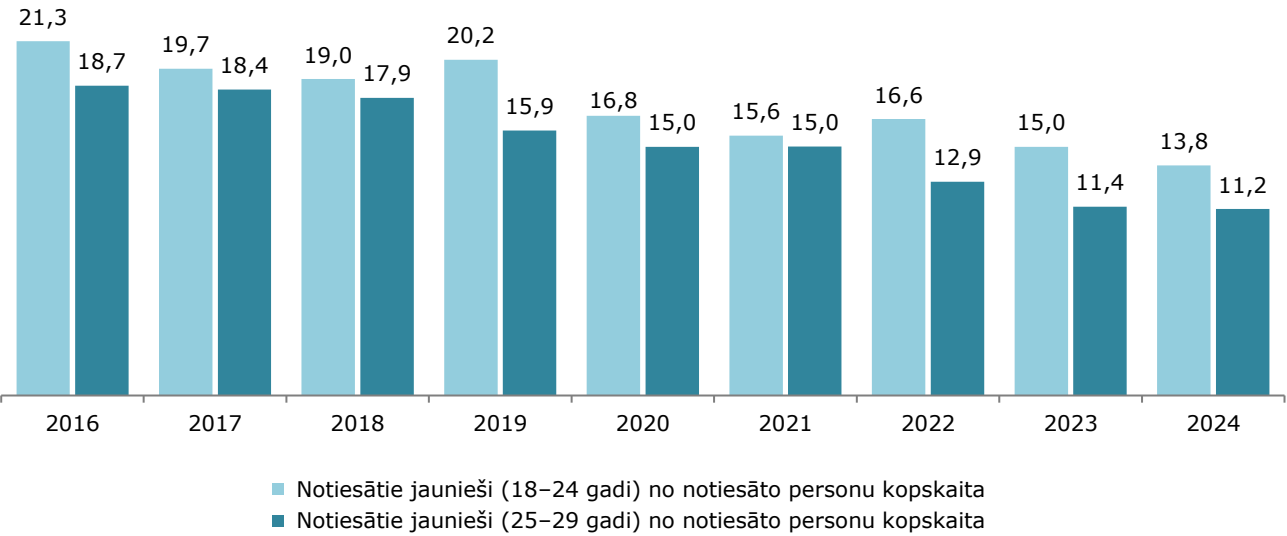
CSP aprēķins.

7. LIKUMPĀRKĀPUMI UN NEVĒLAMAS PARĀDĪBAS

Par noziedzīgiem nodarījumiem notiesātie

Aplūkojot datus par jauniešiem 18–29 gadu vecumā, kurus tiesa atzinusi par vainīgiem nozieguma izdarīšanā un pieņēmusi spriedumu, piemērojot Krimināllikumā noteikto sodu, un spriedums stājies spēkā, redzams, ka ar katru gadu samazinās notiesāto jauniešu skaits. Salīdzinot ar 2016. gadu, notiesāto jauniešu skaits ir samazinājies vairāk nekā uz pusi – ja 2016. gadā 3 851 notiesātais bija 18–29 gadus vecs, tad 2024. gadā tie bija 1 515 jaunieši šajā vecumā, no kuriem 1 384 notiesātie bija vīrieši un 131 – sieviete. Sarūk arī notiesāto jauniešu īpatsvars starp visiem notiesātajiem – kopš 2016. gada samazinājums gandrīz uz pusi – no 40,0 % notiesāto jauniešu 18–29 gadu vecumā 2016. gadā līdz 25,1 % 2024. gadā. Starp 18–29 gadus vecām notiesātajām personām ik gadus vairāk ir gados jaunākie: to, kas notiesāti 18–24 gadu vecumā, ir vairāk nekā to, kas notiesāti 25–29 gadu vecumā.

Notiesāto jauniešu (18–24 gadi un 25–29 gadi) īpatsvars no notiesāto personu kopskaita (procentos)

Oficiālās statistikas portāls [TSN010].

Dati par noziedzīgiem nodarījumiem liecina, ka visvairāk (26 %) notiesāto jauniešu tiek notiesāti par zādzībām, krāpšanu un piesavināšanos nelielos apmēros. Lai arī samazinājies notiesāto skaits par sevišķi smagiem noziegumiem, kā slepkavības, miesas bojājumu nodarīšana, tomēr pieaudzis par izvarošanu notiesāto personu skaits, kas var būt saistīts ar plašāku informācijas pieejamību, upuru nebaidīšanos par šiem gadījumiem ziņot un iespēju izvarošanas upuriem saņemt lielāku sabiedrības atbalstu.

Notiesātie pēc noziedzīgā nodarījuma veida 2016. un 2024. gadā (skaits)

	Pavisam		Jaunieši (18–29 gadi)	
	2016	2024	2016	2024
Notiesātie	9 635	6 044	3 851	1 515
tai skaitā par:				
zādzībām, krāpšanu un piesavināšanos nelielos apmēros ¹	3 492	1 678	1 464	395
laupīšanām	307	153	156	62
slepkavībām ²	51	49	14	0
izvarošanām	9	30	6	8
huligānismu	104	52	68	14
smagu miesas bojājumu nodarīšanu	145	96	52	22
narkotisko vielu nelikumīgu izgatavošanu, glabāšanu un realizēšanu	358	42	137	7

Oficiālās statistikas portāls [TSN010].

¹ Pēc Krimināllikuma 175. un 180. panta.

² Pēc Krimināllikuma 116.–118. panta.

2024. gadā notiesātajiem jauniešiem (18–29 gadi) visbiežākais piemērotais soda veids ir brīvības atņemšana – 742 gadījumos jauniešiem piespriesta brīvības atņemšana (1 647 – 2016. gadā), kam seko īslaicīga brīvības atņemšana (410 jauniešiem 2024. gadā un 365 – 2016. gadā). 2024. gadā ar tiesas spriedumu 45 jauniešiem tika noteikta probācijas uzraudzība.

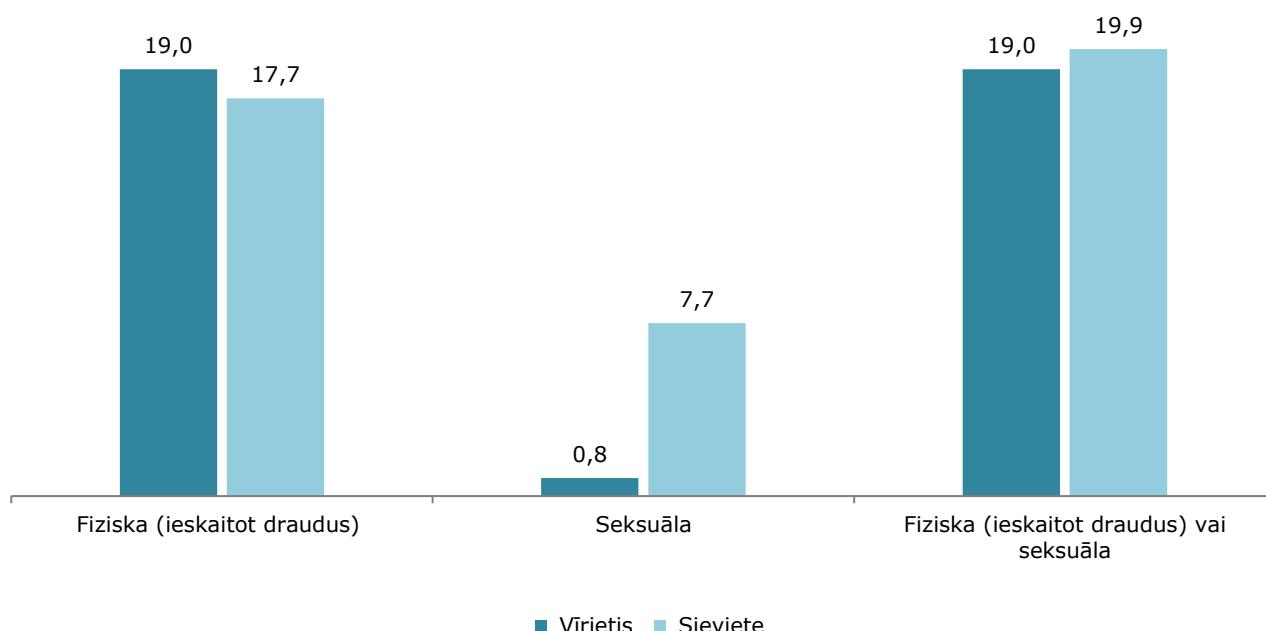
Vardarbība

2021. gadā veiktajā aptaujā „Ar dzimumu saistītas vardarbības apsekojums” tika apkopota informācija par personisko drošību un saskarsmi ar nevēlamu rīcību darbavietā, sabiedrībā, partnerattiecībās, ģimenē un bērnībā. Tika publicēti dati par nevēlamas rīcības izplatību Latvijā – starppersonu vardarbība (psiholoģiskā, fiziskā un seksuālā), uzmākšanās darbavietā, vajāšana, kā arī citi rādītāji, kas saistīti ar vardarbības tēmu.

Dati rāda, ka teju katrs piektais jauniešs 18–29 gadu vecumā ir pieredzējis fizisku vai seksuālu vardarbību (attiecīgi 19,0 % vīriešu un 19,9 % sieviešu), salīdzinājumam, starp visiem 18–74 gadus veciem iedzīvotājiem ar fizisku vai seksuālu vardarbību saskarās 25,1 % sieviešu un 19,5 % vīriešu.

Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvars, kuri pieredzējuši vardarbību no jebkuras personas, pēc vardarbības veida un dzimuma

(procentos no personu kopskaita attiecīgajā 18–29 gadu vecuma grupā)

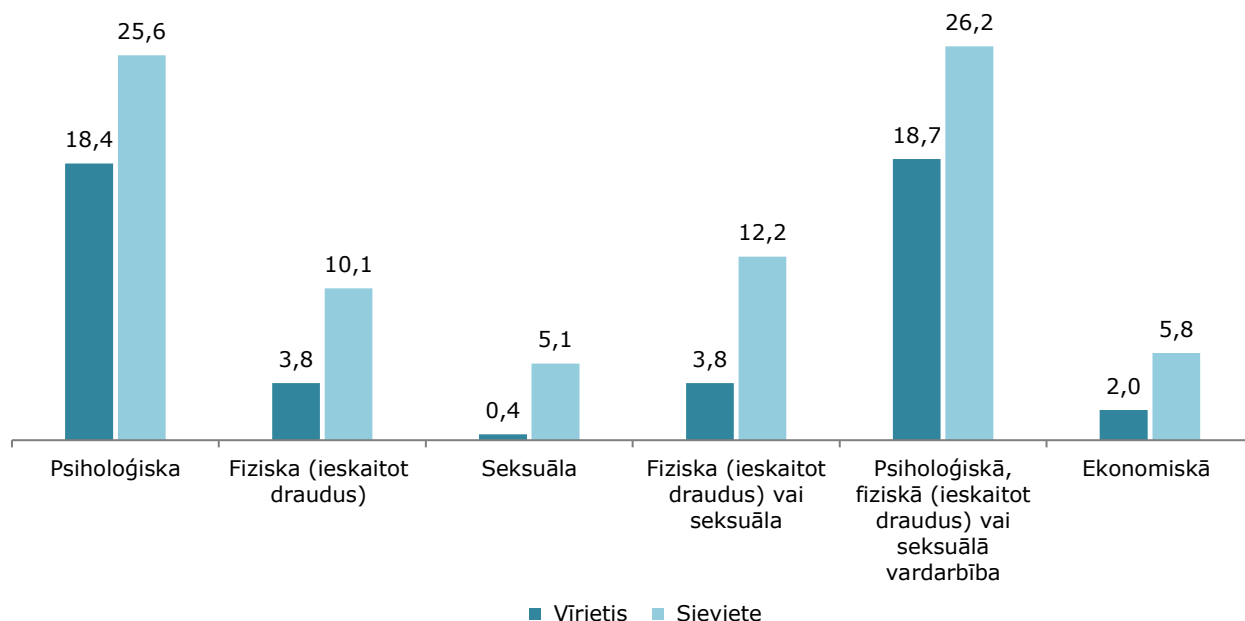
📖 Oficiālās statistikas portāls [VDA020].

Katra ceturktā (26,2 %) sieviete 18–29 gadu vecumā pieredzējusi vardarbību partnerattiecībās (18,7 % vīriešu), turklāt 2,1 % 18–29 gadus vecu sieviešu (no sieviešu kopskaita šajā vecuma grupā) pieredzējušas izvarošanu no personas, kas nebija viņas partneris.

Visizplatītākā vardarbības forma intīmo partneru (vecumā 18–29 gadi) starpā ir psiholoģiskā vardarbība – 25,6 % sieviešu ir pieredzējušas šādu vardarbību (18,4 % vīriešu). Dati liecina, ka 5,8 % sieviešu un 2,0 % vīriešu ir pieredzējuši ekonomisko vardarbību no intīmā partnera.

Jauniešu (18–29 gadi) īpatsvars, kuri pieredzējuši vardarbību no intīmā partnera, pēc vardarbības veida un dzimuma

(procentos no personu kopskaita attiecīgajā 18–29 gadu vecuma grupā)

Oficiālās statistikas portāls [VDA020 un VDA100].

Ar fizisko vardarbību, ieskaitot draudus no jebkuras personas puses, saskārās 19,9 % sieviešu un 19,0 % vīriešu 18–29 gadu vecumā. Biežāk varmāka šajos gadījumos bija vīrietis: 16,6 % vīriešu un 14,0 % sieviešu norāda, ka vardarbības veicējs bijis vīrietis, bet uz vardarbības veicēju – sievieti – norāda 2,7 % vīriešu un 3,9 % sieviešu vecuma grupā 18–29 gadi.

No sava partnera fizisko vardarbību pieredzēja 10,1 % sieviešu (3,8 % vīriešu), savukārt fizisko vardarbību no kādas citas personas biežāk izjuta vīrieši (17,1 %), nekā sievietes (11,6 %).

Starp gados jauniem cilvēkiem biežāk nekā citās vecuma grupās norādīts, ka pieredzēta vajāšana – uz vajāšanu no citas personas, kas nav to intīmais partneris, norāda 15,5 % sieviešu (pavisam starp sievietēm 18–74 gadu vecumā – 8,2 %) un 8,1 % vīriešu (attiecīgi – 5,6 %).

Arī uz seksuālo uzmākšanos darba vietā jaunieši norāda biežāk – 15,5 % sieviešu un 5,3 % vīriešu 18–29 gadu vecumā (attiecīgi – 11,0 % sieviešu un 5,1 % vīriešu vecumā 18–74 gadi).

Ceļu satiksmes negadījumi un gūtās traumas

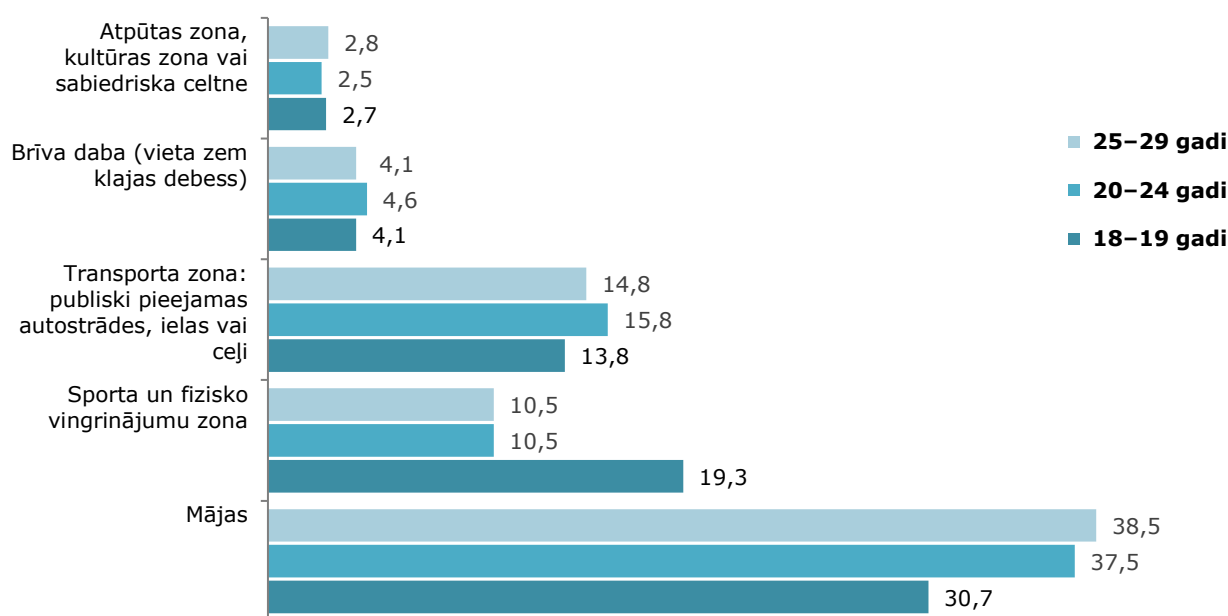
Ceļu satiksmes negadījumi (CSN), kuros iesaistīti jaunieši vecumā 18–29 gadi, pēdējās desmitgades laikā samazinājušies no 8,1 tūkstoša gadījumu 2014. gadā līdz 5,5 tūkstošiem gadījumu 2024. gadā. Iesaistītie bija dažādos ceļu satiksmes dalībnieka statusos: 4,9 tūkstoši jeb 87,7 % – transportlīdzekļa vadītāju, 0,3 tūkst. jeb 4,6 % – pasažieru, nedaudz virs 100 (ap 2 %) – velosipēdistu un tikpat elektrisko skrejriteņu braucēju.

CSN bojāgājušo jauniešu skaits un īpatsvars starp visiem CSN bojāgājušajiem pēdējā desmitgadē ir samazinājies: ja 2014. gadā no 213 bojāgājušajiem 21,6 % jeb 46 bija vecumā 18–29 gadi, tad 2024. gadā no 112 CSN bojāgājušajiem 14,3 % jeb 16 bija jaunieši. 2024. gadā ceļu satiksmes negadījumos tika ievainoti 779 jaunieši (par 467 mazāk nekā 2014. gadā) jeb katrs piektais (19,7 %) no CSN ievainotajiem bija 18–29 gadus vecs 2024. gadā.

2024. gadā reģistrēts 2 081 traumas gadījums jauniešiem 18–29 gadu vecumā, kas ir par 13 % vairāk nekā pirms 10 gadiem (1 836 traumas 2014. gadā).

Starp traumu guvušajiem 71 % ir vīrieši un 29 % sievietes. Uzmanību saistošs ir traumu gadījumu skaita sievietēm pieaugums pēdējo 10 gadu laikā – no 389 gadījumiem 2014. gadā uz 609 gadījumiem 2024. gadā. Visbiežāk jaunieši traumas gūst mājās, sporta un fizisko vingrinājumu zonā un transporta zonā – uz ielām vai ceļiem.

Reģistrēto traumu gadījumu īpatsvars jauniešiem pēc atsevišķām norises vietām 2024. gadā (procentos)

Oficiālās statistikas portāls [VST040].

METODOLOĢISKI PASKAIDROJUMI

Bezdarba līmenis – bezdarbnieku īpatsvars atbilstošās vecuma grupas ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā.

Darba intensitāte (WI) – darbības vecuma 18–64 gadi (neskaitot studentus 18–24 gadu vecumā) mājsaimniecības locekļu ienākumu pārskata periodā nostrādāto mēnešu skaita attiecība pret kopējo mēnešu skaitu, ko mājsaimniecības locekļi teorētiski varēja nostrādāt. Personas tiek iedalītas piecās darba intensitātes kategorijās: no WI = 0 (nav nodarbināti) līdz WI = 1 (pilna nodarbinātība). Tiek pieņemts, ka persona dzīvo mājsaimniecībā ar zemu darba intensitāti, ja $WI \leq 0,2$.

Demogrāfiskā slodze – darbības vecumu nesasniegušo un pārsniegušo personu skaita attiecība vidēji uz 1 000 personu darbības vecumā.

Emigrants (ilgtermiņa) – persona, kura izbrauc uz citu valsti (starptautiskais emigrants) vai uz citu Latvijas administratīvo teritoriju pastāvīgās dzīvesvietas maiņas nolūkā vai vismaz uz vienu gadu.

Imigrants (ilgtermiņa) – persona, kura ierodas dotajā administratīvajā teritorijā no citas valsts (starptautiskais imigrants) vai no citas Latvijas administratīvās teritorijas, lai apmestos uz pastāvīgu dzīvi vai vismaz uz vienu gadu.

Jaunieši, jaunatne – jaunatne aptver iedzīvotāju grupas, kuru vecums atbilst pārejas periodam no bērnības līdz pilngadībai, līdz izveidojas personas identitāte un autonomija. Tāpēc nav absolūtas vienprātības, kas ir "jaunatne" un jauniešu definīcijas dažādās valstīs atšķiras. Latvijā Jaunatnes likums nosaka, ka jaunieši ir vecumā no 13 līdz 25 gadiem, bet ir iniciatīvas šo vecuma grupu palielināt līdz 30 gadiem.

ES līmenī statistikas vajadzībām jauniešiem bieži tiek izvēlēta vecuma amplitūda no 15 līdz 29 gadiem. Saskaņā ar Erasmus+ programmu jauniešiem vecumā no 13 līdz 30 gadiem ir pieejamas dažādas iespējas. Eiropas Padomes jaunatnes sektora aktivitātes ir pieejamas jauniešiem vecumā no 18 līdz 30 gadiem (ar atsevišķiem pamatotiem izņēmumiem).

Kvintīļu grupa ir viena piektā daļa (20 %) no apsekoto mājsaimniecību skaita, kuras sagrupētas pieaugošā secībā pēc to rīcībā esošajiem ienākumiem uz vienu mājsaimniecības locekli. Zemākā (pirmā) kvintīļu grupa ietver piekto daļu mājsaimniecību ar viszemākajiem ienākumiem, bet augstākā (piektā) – piektdaļu mājsaimniecību ar visaugstākajiem ienākumiem.

Ķermeņa masas indekss (ĶMI) – rādītājs, kas nosaka ķermeņa nepietiekama svara, liekā svara vai aptaukošanās pakāpi. To aprēķina pēc formulas – ķermeņa masa (kg) dalīta ar ķermeņa garumu (metros), kāpinātu kvadrātā. Ir izmantots Pasaules Veselības organizācijas pieņemtais ķermeņa masas indeksa sadalījums. Ķermeņa garums un svars tika noteikts pēc respondentu pašvērtējuma, atbildot uz jautājumiem: "Kāds ir Jūsu augums bez apaviem?" un "Kāds ir Jūsu svars bez apģērba un apaviem?". Iegūtie rezultāti ir sadalīti četrās grupās:

- 1) $\text{ĶMI} < 18,50$ – nepietiekams svars;
- 2) $18,50 \leq \text{ĶMI} \leq 24,99$ – normāls svars;
- 3) $25,00 \leq \text{ĶMI} \leq 29,99$ – liekais svars;
- 4) $\text{ĶMI} \geq 30,00$ – aptaukošanās.

Mājsaimniecība ir vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz mājsaimniecības izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi. Pēc CSP datiem 2024. gadā vidēji vienā mājsaimniecībā bija 2,2 personas.

Nabadzības riska indekss – iedzīvotāju īpatsvars (procentos), kuru ekvivalents rīcībā esošais ienākums ir zem 60 % no nacionālā ekvivalentā rīcībā esošā ienākuma mediānas.

Nabadzības vai sociālās atstumtības risks – personas, kuru ienākumi ir mazāki par nabadzības riska sliekšni vai kuras ir dziļi materiāli nenodrošinātas, vai arī ir nodarbinātas darbā ar zemu intensitāti.

Nodarbinātie iedzīvotāji – visas personas, kuras pārskata nedēļā veica jebkādu darbu vai nu par samaksu naudā vai arī par atlīdzību precēs vai pakalpojumos. Par nodarbinātajiem uzskata arī pašnodarbinātās personas uzņēmējdarbībā, lauku saimniecībā vai profesionālajā praksē. Personas, kuras atrodas pagaidu prombūtnē no darba grūtniecības vai dzemdību atvaļinājuma dēļ, kā arī bērna kopšanas atvaļinājumā, uzskata par nodarbinātām, ja pēc atvaļinājuma beigām personai ir garantija atgriezties iepriekšējā darbavietā. Nodarbināto skaitā ietver arī tās personas, kuras strādā savā lauku saimniecībā (zemnieku vai piemājas), lai saražotu produkciju pašu patēriņam vai arī pārdošanai.

Nodarbinātības līmenis – nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars atbilstošās vecuma grupas iedzīvotāju kopskaitā.

Nepilsonis (Latvijas) – persona, kurai saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības” ir tiesības uz Latvijas Republikas izdotu nepilsoņa pasi. Pēc 2020. gada 1. janvāra izbeigta nepilsoņa statusa piešķiršana bērniem.

Pilsonis – persona, kura politiski un tiesiski ir piederīga noteiktai valstij.

Reģioni – no 2024. gada 1. janvāra Latvijā ir noteikti pieci statistiskie reģioni – Rīga, Zemgale, Vidzeme, Latgale un Kurzeme –, kuri sakrīt ar Latvijā esošajiem plānošanas reģioniem.

Jēkabpils, Ogres un Valmieras valstspilsētas iekļautas arī attiecīgo novadu rādītājos.

Saimnieciskās darbības veids – uzņēmuma vai individuālās darbības sfēra, kas izpaužas saražotās produkcijas vai sniegto pakalpojumu veidā. Saimnieciskās darbības veids noteikts pēc Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas (NACE 2. red.).